

Maaseutukatsauksen 2017 kansalaiskyselyn yhteenvetoraportti

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 8/2017

Maaseutukatsauksen 2017 kansalaiskyselyn yhteenvetoraportti

Keimo Sillanpää, Tommi Ålander

Maa- ja metsätalousministeriö

ISBN Nid.: 978-952-453-959-3

ISBN PDF: 978-952-453-960-9

Kannen kuvat: Maaseutuverkosto Contum Oy, Maaseutuverkosto Heli Sorjonen,
Maaseutuverkosto Jyrki Vesa ja Hanna-Mari Kuhmonen

Taitto: Taina Ståhl

Lönnberg Print & Promo, Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö	02.09.2017	
Tekijät	Keimo Sillanpää, Tommi Ålander		
Julkaisun nimi	Maaseutukatsauksen 2017 kansalaiskyselyn yhteenvetoraportti		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 8/2017		
Diaari/hankenumero	-	Teema	
ISBN painettu	978-952-453-959-3	ISSN painettu	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-960-9	ISSN PDF	1797-397X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-960-9		
Sivumäärä	64	Kieli	suomi
Asiasanat	maaseutukatsaus, maaseutu, kansalaiskysely, asutus ja väestö maaseudulla, palvelut maaseudulla, kansalaistoiminta ja osallisuus maaseudulla, työ, osaaminen ja elinkeinot maaseudulla		
Tiivistelmä			
<p>Maaseutupolitiikan neuvosto MANE laatii joka kolmas vuosi julkaistavan maaseutukatsauksen, jonka tarkoituksena on esittää poikkileikkaus maaseudun tilanteesta tiettynä ajanhetkenä ja tuottaa kompakti tietopaketti maaseudun valtakunnallisesta kehityksestä tilastojen ja tutkimusten valossa päätöksenteon ja kehittämistyön pohjaksi. Osana maaseutukatsausta on toteutettu kansalaiskysely, jonka tuloksia on hyödynnetty katsauksissa. Edelliset maaseutukatsaukset julkaisi MANen edeltäjä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR vuosina 2011 ja 2014. Tämänkertaisen kansalaiskyselyn vastauksia on tarkoitus hyödyntää Maaseutukatsauksen lisäksi myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman arvioinnissa.</p> <p>Tällä kertaa Kansalaiskyselyn otoskokoa laajennettiin siten, että se suunnattiin 50 tutkimuspaikkakunnalle, joista kustakin valittiin satunnaisotannalla 200 täysi-ikäistä vastaajaa. Siten otoksessa oli mukana yhteensä 10 000 vastaajaa. Otos vastaa maaseutuohjelman rahoituksen kohdealueita eli siinä ovat harvaan asuttu maaseutu, ydinmaaseutu ja kaupunkien läheinen maaseutu samoin kuin Suomen eri alueet kattavasti edustettuina.</p> <p>Kyselyn teemoina olivat maaseudun elinkeinot, yrittäjyys ja työ; maaseutuasuminen ja palvelujen järjestäminen; saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri; maaseudun mahdollisuudet, vetovoimatekijät ja vahvuudet sekä yhteisöllisyys ja kansalaisten osallistuminen. Taustatiedoissa selvitettiin perustietojen lisäksi työhön ja asumiseen sekä tietoliikenneyhteyksiin liittyviä kysymyksiä. Pääosin kansalaiskysely käsitteli samoja teemoja kuin edelliset vuoden 2010 ja 2013 kyselyt. Tutkimusalueissa olivat myös mukana samat 15 paikkakuntaa kuin kaikissa edellisissä kyselyissä. Nyt niitä vain oli vahvistettu 35 uudella paikkakunnalla.</p>			
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet		02.09.2017
Författare	Keimo Sillanpää, Tommi Ålander		
Publikationens titel	Landsbygdsöversikten 2017 medborgarenkätens sammanställande rapport		
Publikationsseriens namn och nummer	Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 8/2017		
Diarie-/ projektnummer	-	Tema	
ISBN tryckt	978-952-453-959-3	ISSN tryckt	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-960-9	ISSN PDF	1797-397X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-960-9		
Sidantal	64	Språk	Finska
Nyckelord	landsbygdsöversikt, landsbygd, medborgarenkät, boende och befolkning på landsbygden, landsbygdens tjänster, frivilligverksamhet och delaktighet på landsbygden, arbete, kunnsande och landsbygdsnärningar		
Referat <p>Vart tredje år utarbetar Landsbygdspolitiska rådet (MANE) en landsbygdsöversikt, vars syfte är att visa ett tvärsnitt av landsbygdens läge vid ett givet tillfälle och ge ett kompakt informationspaket om landsbygdens nationella utveckling i ljuset av statistik och forskning som grund för beslutsfattande och utvecklingsarbete. Som en del av landsbygdsöversikten har man genomfört en medborgarenkät vars resultat man utnyttjat i översikterna. De föregående landsbygdsöversikterna publicerades av MANEs föregångare Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp LSG åren 2011 och 2014. Svaren i denna medborgarenkät är tänkta att användas förutom i Landsbygdsöversikten också i utvärderingarna av Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland.</p> <p>Denna gång utökades medborgarenkätens stickprovsstorlek så att den riktades till 50 undersökningsorter där man i vardera genom stickprovstagg valde ut 200 myndiga besvarare. Sålunda bestod urvalet av totalt 10 000 besvarare. Uttaget motsvarar målområdena för landsbygdsprogrammets finansiering, det vill säga det omfattar glesbygd, kärnlandsbygd och stadsnära landsbygd liksom en ordentlig representation av olika områden i Finland.</p> <p>Teman för enkäten är landsbygdens näringar, företagande och arbete; landsbygdsboende och ordnande av tjänster; tillgänglighet, kommunikationer och infrastruktur; landsbygdens möjligheter, attraktionsfaktorer och styrkor samt gemenskap och medborgarnas deltagande. Som bakgrundsinformation utreddes förutom grundläggande uppgifter också frågor i anslutning till arbete och boende samt datakommunikationsförbindelser. Medborgarenkäten behandlade i huvudsak samma teman som enkäterna 2010 och 2013. Undersökningsområdena omfattar också de 15 orter som ingått i alla tidigare enkäter. Nu har de bara förstärkts med 35 nya orter.</p>			
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Agriculture and Forestry		2 September 2017
Authors	Keimo Sillanpää, Tommi Ålander		
Title of publication	Rural Survey 2017 Summary report on the citizen survey		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 8/2017		
Register number	-	Subject	
ISBN (printed)	978-952-453-959-3	ISSN (printed)	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-960-9	ISSN (PDF)	1797-397X
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-960-9		
Pages	64	Language	Finnish
Keywords	rural survey, rural areas, citizen survey, rural residence and population, rural services, rural civic action and participation, work, education level and livelihoods		
Abstract <p>Every three years, the Rural Policy Council draws up a Rural Survey. The survey is aimed at providing a cross-section of the rural situation at a given moment and producing a compact information package about the rural development at a national level in the light of statistics and studies to serve as a basis for decision-making and development work. A citizen survey has been implemented as part of the Rural Survey and the results have been utilised in the Rural Surveys. The previous Rural Surveys were published by the Rural Policy Committee, the predecessor of the Rural Policy Council, in 2011 and 2014. The aim was to use the responses from this year's citizen survey in the evaluation of the Rural Development Programme for Mainland Finland as well as in the Rural Survey.</p> <p>This time the sample size in the citizen survey was extended by directing it to 50 localities and a random sample of 200 adults were selected from each of locality. The sample thus included a total of 10,000 respondents. The sample corresponds to the targets of funding in the Rural Development Programme, which means that sparsely populated rural areas, rural heartland areas and rural areas close to urban areas and the different regions in Finland are comprehensively represented in the sample.</p> <p>The themes of the survey were rural livelihoods, entrepreneurship and work; living in rural areas and the provision of services; accessibility, connections and the infrastructure; the opportunities, attractions and strengths in rural areas, and community spirit and citizens' participation. In the background information, issues related to work, living and telecommunications in addition to the respondent's basic details were examined. The citizen survey mostly dealt with the same themes as the previous surveys in 2010 and 2013. The areas studied also included the same 15 localities that were looked at in all other previous surveys, but the survey had now been strengthened by adding 35 new localities.</p>			
Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Printed by (place and time)	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Distribution by: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Johdanto	9
2	Vastaajien taustatiedot	11
2.1	Perustiedot	11
2.2	Työ ja asiointi	16
2.3	Tietoliikenneyhteydet	18
3	Maaseudun elinkeinot, yrittäjyys ja työ	21
3.1	Elinkeinojen kehittyminen	21
3.2	Yrittäjyys, pendelöinti ja etätyö	24
4	Maaseutuasuminen ja palvelujen järjestäminen	27
4.1	Odotukset väestökehityksestä	27
4.2	Suhtautuminen maallemuuttoon	30
4.3	Tyytyväisyys paikkakunnan palveluihin ja palvelujen riittävyys	31
4.4	Kuntatalous	36
5	Maaseudun rakennettu ympäristö	38
5.1	Maaseutupaikkakuntien infrastruktuuri ja saavutettavuus	38
5.2	Liikkuminen maaseudulla ja näkymät verkkopalvelujen tulevasta käytöstä	40
6	Maaseudun mahdollisuudet, vetovoimatekijät ja vahvuudet	43
6.1	Maaseudun mahdollisuudet ja vetovoimatekijät	43
6.2	Maaseudun osaaminen	47
7	Yhteisöllisyys ja kansalaisten osallistuminen	49
7.1	Yhteisöllisyys ja osallistuminen	49
7.2	Maaseudun kehittäminen	52
7.3	Yhdistystoiminta	53
8	Yhteenveto	55
9	Sammandrag	58
10	Summary	61

1 Johdanto

Maaseutupolitiikan neuvosto MANE laatii joka kolmas vuosi julkaistavan maaseutukatsauksen, jonka tarkoituksena on esittää poikkileikkaus maaseudun tilanteesta tietyssä ajanhetkenä ja tuottaa kompakti tietopaketti maaseudun valtakunnallisesta kehityksestä tilastojen ja tutkimusten valossa päätöksenteon ja kehittämistyön pohjaksi. Osana maaseutukatsausta on toteutettu kansalaiskysely, jonka tuloksia on hyödynnetty katsauksissa. Edelliset maaseutukatsaukset julkaisi MANEn edeltäjä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR vuosina 2011 ja 2014. Tämänkertaisen kansalaiskyselyn vastauksia on tarkoitus hyödyntää Maaseutukatsauksen lisäksi myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman arvioinnissa.

Kansalaiskyselyn tuloksia verrataan aikaisempiin toteutettuihin kyselyihin (2003, 2010 ja 2013), minkä vuoksi kyselylomaketta laadittaessa on pyritty mahdollisimman paljon säilyttämään edellisen kyselyn kysymyksiä ja kysymysmuotoiluja. Aiempina vuosina kansalaiskysely on lähetetty 15 tutkimuspaikkakunnalle satunnaisotannalla 200:lle 18 vuotta täyttäneelle vakitukselle asukkaalle, jolloin kohderyhmän suuruus on ollut 3000 vastaajaa. Tällä kertaa Kansalaiskyselyn otoskokoa laajennettiin siten, että se suunnattiin 50 tutkimuspaikkakunnalle, joista kustakin valittiin satunnaisotannalla 200 täysi-ikäistä vastaajaa. Siten otoksessa oli mukana yhteensä 10 000 vastaajaa. Otos vastaa maaseutuohjelman rahoituksen kohdealueita eli siinä ovat harvaan asuttu maaseutu, ydinmaaseutu ja kaupunkien läheinen maaseutu samoin kuin Suomen eri alueet kattavasti edustettuina.

Kyselyn teemoina olivat maaseudun elinkeinot, yrittäjyys ja työ; maaseutuasuminen ja palvelujen järjestäminen; saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri; maaseudun mahdollisuudet, vetovoimatekijät ja vahvuudet sekä yhteisöllisyys ja kansalaisten osallistuminen. Taustatiedoissa selvitettiin perustietojen lisäksi työhön ja asumiseen sekä tietoliikenneyhteyksiin liittyviä kysymyksiä. Pääosin kansalaiskysely käsitteli samoja teemoja kuin edelliset vuoden 2010 ja 2013 kyselyt. Tutkimusalueissa olivat myös mukana samat 15 paikkakuntaa kuin kaikikissa edellisissä kyselyissä. Nyt niitä vain oli vahvistettu 35 uudella paikkakunnalla.

Kyselylomakkeet lähetettiin vastaajille postitse ystävänpäivänä 14.2.2017. Kahdeksansivuisen kyselylomakkeen vastaamiseen houkuttelemiseksi kaikkien vastaajien kesken arvottiin valtakunnallisen kauppaketjun 100 euron lahjakortti. Lomakkeen saatteessa annettiin vastaajille mahdollisuus vastata joko paperilomakkeelle tai sähköiselle Internet-lomakkeelle. Internet-vaihtoehdon valitsi vain 370 vastaajaa loppujen lähettäessä vastauksensa perinteiseen tapaan postitse. Näin siitä huolimatta, että Internet-vastaajien kesken arvottiin lisäpalkintona Lenovon 10”-tablet-laite. Kaikkiaan vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 1844 kappaletta eli vastausprosentiksi saatiin 18,4 prosenttia. Kysely toteutettiin ainoastaan suomen kielellä, mikä ainakin jonkin verran karsi vastauksia. Ruotsinkielisen lomakkeen puuttumista moittivaa palautetta saatiin useilta vastaajilta ja jotkut heistä myös jättivät kyselyyn vastaamatta.

Käsillä olevassa raportissa tulokset on purettu ja niitä on verrattu soveltuvin osin edellisten kansalaiskyselyjen tuloksiin. Kyselyn alussa määriteltiin edellisen kyselyn tapaan se, mitä tässä kyselyssä tarkoitetaan paikkakunnalla ja asuinpaikkakunnalla. Paikkakunnalla ja asuinpaikkakunnalla tarkoitettiin kuntaa tai kunnan osaa, jossa vastaaja asui vakituisesti. Paikkakunta voi olla esim. kuntaliitoksen jälkeen syntynyt uusi kunta. Paikkakunta voi olla myös entinen itsenäinen kunta, nykyinen kunnan osa, joka on kuntaliitoksessa menettänyt itsenäisyytensä, mutta jonka vastaaja edelleen mieltää asuinkunnakseen.

2 Vastaajien taustatiedot

2.1 Perustiedot

Kansalaiskyselyyn saatiin yhteensä 1844 vastausta. Vastausten määrä vaihteli asuinpaikkakunnan mukaan siten, että vähiten vastauksia saatiin Maalahdesta (8 kpl) ja eniten Puumalasta ja Paltamosta (molemmista 54 kpl) (taulukko 1). Osaa vastauksista ei pystytty sijoittamaan mihinkään kuntaan, koska vastaukset olivat näiden tietojen osalta puutteelliset.

Taulukko 1. Vastaajat kunnittain.

Kunta	Vastaukset, kpl	Kunta	Vastaukset, kpl	Kunta	Vastaukset, kpl
Puumala	54	Sievi	41	Kauhava	31
Paltamo	54	Taipalsaari	40	Kontiolahti	31
Ilomantsi	52	Hailuoto	40	Sodankylä	31
Hankasalmi	49	Keminmaa	40	Nurmijärvi	30
Vesilahti	48	Virolahti	38	Karvia	29
Janakkala	46	Ikaalinen	37	Outokumpu	29
Asikkala	46	Siikalatva	37	Hollola	27
Rymättylä	45	Ylöjärvi	36	Soini	27
Pyhäranta	45	Muurame	36	Sulkava	26
Multia	45	Ilmajoki	36	Kruunupyy	26
Luumäki	45	Kannus	35	Kolari	25
Lestijärvi	45	Myrskylä	34	Eurajoki	23
Heinävesi	45	Valkeala	34	Raasepori	21
Humppila	44	Laitila	33	Haukipudas	18
Juva	44	Vieremä	33	Siilinjärvi	13
Hartola	41	Hyrynsalmi	32	Maalahti	8
Lapinlahti	41	Huittinen	31		

Kyselyyn vastanneista 52 prosenttia oli naisia ja 48 prosenttia miehiä. Nuorin vastaaja oli 17-vuotias ja vanhin 89-vuotias. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista oli yli 55-vuotiaita. Vastaajista 7,6 prosenttia ei ilmoittanut ikäänsä. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Vastaajat ikäryhmittäin (n=1703).

Ikäryhmä	Henkilöitä	Osuus, %
15–24-vuotiaat	62	3,6
25–34-vuotiaat	121	7,1
35–44-vuotiaat	160	9,4
45–54-vuotiaat	246	14,4
55–64-vuotiaat	468	27,5
65–74-vuotiaat	479	28,1
75-vuotiaat ja sitä vanhemmat	167	9,8
Yhteensä	1703	100

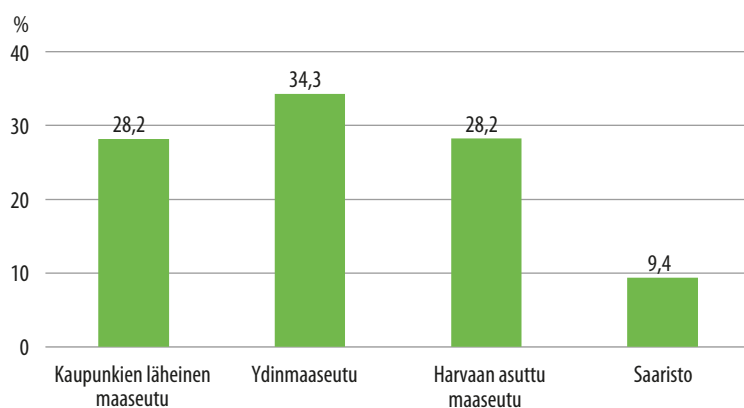
Kolmasosalla vastaajista oli toisen asteen ammatillinen tutkinto ylimpänä tutkintonaan. Vastaajista neljäsosalla ei ollut mitään perusasteen tutkintoa; he kuuluivat tyypillisesti vanhempiin ikäryhmiin. Noin viidesosalla vastaajista oli joko ammattikorkeakoulututkinto tai yliopisto-/korkeakoulututkinto. (Taulukko 3.) Edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä todettiin, että kaupunkien läheisyydessä asuu korkeammin koulutettua väestöä kuin harvaan asutulla maaseudulla. Sama johtopäätös voidaan tehdä myös tästä aineistosta. Kaupunkien läheisellä maaseudulla opisto-, ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon on suorittanut noin 40 prosenttia vastaajista, kun harvaan asutulla maaseudulla vastaava tutkintotaso on 29 prosentilla vastaajista. Ydinmaaseudulla sama tilanne on vastaajista vajaalla kolmanneksella. Edelliseen kansalaiskyselyyn verrattuna harvaan asutun ja ydinmaaseudun vastaajien koulutustaso on nyt jonkin verran korkeampi, kaupunkien läheisyydessä se on sama kuin aiemmin.

Taulukko 3. Vastaajien koulutustaso (ylin tutkinto) (n=1819).

Ylin tutkinto	Henkilöitä	Osuus, %
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa	442	24,3
2. asteen ammatillinen tutkinto	603	33,2
Ylioppilastutkinto	97	5,3
Opistotutkinto	255	14
Ammattikorkeakoulututkinto	183	10,1
Yliopisto-/korkeakoulututkinto	176	9,7
Jokin muu tutkinto	63	3,5
Yhteensä	1819	100

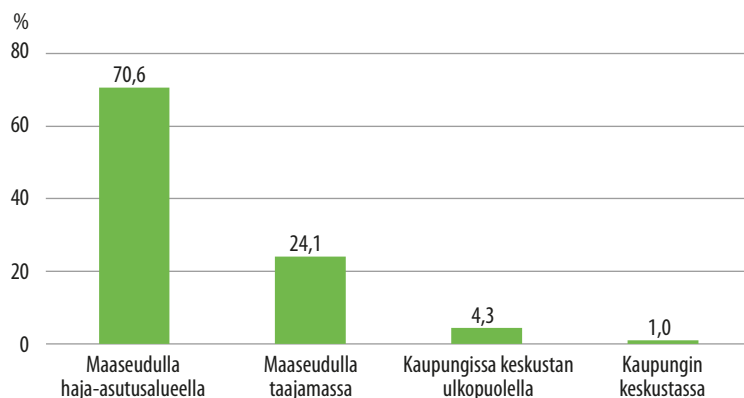
Kansalaiskyselyn vastaajat asuivat maaseudun kolmijaon mukaisesti ryhmitellyissä kunnissa (kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu) sekä saaristokunnissa siten, että heistä reilu neljännes asui kaupunkien läheisellä maaseudulla, runsas kolmannes ydinmaaseudulla ja reilu neljännes harvaan asutulla maaseudulla sekä vajaa kymmenesosa saaristokunnissa (kuva 1).

Kuva 1. Kansalaiskyselyn vastaajat maaseudun kolmijaon sekä saaristokuntien mukaisesti ryhmiteltynä.

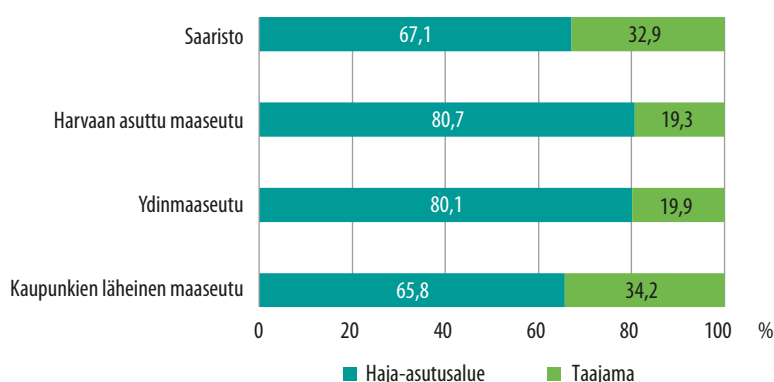
Kyselyssä vastaajat saivat itse ilmoittaa, asuvatko he maaseudulla haja-asutusalueella, maaseudulla taajamassa, kaupungissa keskustan ulkopuolella vai kaupungin keskustassa (kuva 2). Asuinpaikkaryhmittely oli vuoden 2013 kyselyssä lähes samanlainen, mikä mahdollistaa tulosten vertailun. Nyt toteutetussa kyselyssä vastaajista yli 70 prosenttia kertoi asuvansa maaseudulla haja-asutusalueella ja melkein neljäsosa maaseudulla taajamassa, kun edellisessä kyselyssä 90 prosenttia vastaajista sijoitti itsensä näille alueille. Tällä kertaa aiempaa suurempaa osaa kyselyn vastaajista voidaan siis pitää maaseudun asukkaina.

Kuva 2. Kansalaiskyselyn vastaajat ilmoittamansa asuinpaikkatyyppin perusteella.

Kun vastaajien asuinpaikkatyyppiä tarkastellaan maaseudun kolmijaolla, kaupunkien läheisellä maaseudulla ja saaristossa kaksi kolmasosaa vastaajista asui haja-asutusalueella, kun taas harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla haja-asutusalueen asukkaita oli neljä viidestä. Edelliseen kyselyyn verrattuna haja-asutusalueen asukkaita on nyt huomattavasti suurempi osa vastaajista.

Kuva 3. Kansalaiskyselyn vastaajien asuinpaikkatyyppi maaseudun kolmijaolla.

Asumismuodoista selvästi yleisin oli omakotitalo, jossa asui yli 85 prosenttia vastanneista. Toiseksi yleisin asumismuoto oli rivi- tai paritalo 10 prosentin osuudellaan. Kerrostalossa asui 3 prosenttia vastanneista (taulukko 4). Omakotitalossa asuvien osuus oli suurin (89 %) harvaan asutun maaseudun kunnissa, rivi- ja paritalossa asuvien kaupunkien läheisellä maaseudulla (13 %) ja samoin kerrostaloissa asuvien kaupunkien läheisellä maaseudulla (4 %).

Taulukko 4. Vastaajien asumismuoto (n=1819).

Asumismuoto? Asun...	Henkilöitä	Osuus, %
omakotitalossa	1569	85,7
rivi- tai paritalossa	182	9,9
kerrostaloasunnossa	55	3,0
jossain muussa	24	1,3
Yhteensä	1830	100

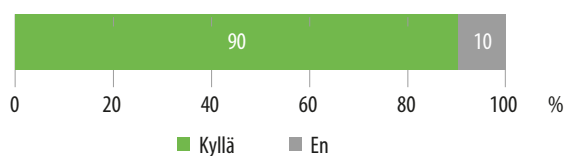
Vastaajista reilu puolet asuu kahdestaan puolisonsa kanssa ja viidesosa kahden vanhemman lapsiperheessä. Seuraavaksi eniten (17 %) vastaajissa on yksineläjiä.

Taulukko 5. Kotitalouden kokoonpano (n=1822).

Kotitalouden kokoonpano	Henkilöitä	Osuus, %
Asun yksin	309	17
Asun vanhempieni kanssa	53	2,9
Asun puolisoni kanssa	997	54,7
Asun puolisoni ja jommankumman äidin ja/tai isän kanssa	10	0,5
Asun puolisoni ja lasteni kanssa	358	19,6
Asun lasteni kanssa yksin	35	1,9
Jokin muu	60	3,3
Yhteensä	1822	100

Vastaajista 90 prosenttia uskoi asuvansa nykyisellä paikkakunnallaan viiden vuoden päästä. Edelliseen kyselyyn verrattuna nykyisellä paikkakunnalla asumiseen luottavien osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä.

Kuva 4. Kansalaiskyselyn vastaajien usko asumiseensa nykyisellä paikkakunnalla viiden vuoden päästä (n=1802).

2.2 Työ ja asiointi

Vastaajista selvästi suurimman yksittäisen ryhmän muodostivat eläkeläiset noin 45 prosentin osuudellaan. Eläkeläisten kanssa suunnilleen samansuuruisen ryhmän muodostivat työlliset ja yrittäjät yhdessä. Vakituinen työ oli runsaalla 28 prosentilla ja tilapäinen tai määräaikainen työ noin viidellä prosentilla. Melkein 12 prosenttia vastaajista oli yrittäjiä. Työttömiä tai lomautettuja tässä vastaajajoukossa oli runsas 5 prosenttia.

Taulukko 6. Vastaajien työtilanne (n=1824).

Työtilanne? Olen...	Henkilöitä	Osuus, %
Vakituisessa työssä	518	28,4
Tilapäisessä tai määräaikaisessa työssä	88	4,8
Yrittäjä	211	11,6
Työtön tai lomautettu	100	5,5
Opiskelija	38	2,1
Eläkeläinen	823	45,1
Jokin muu	46	2,5
Yhteensä	1824	100

Työmatkan pituudesta laskettiin sekä keskiarvo että mediaani. Vastaajien työmatkan pituus yhteen suuntaan oli keskimäärin 28,4 km (mediaani 20 km), kun edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä matka oli 28 km (mediaani 18 km). Mediaanin ja keskiarvon vertailun perusteella keskiarvoon ovat vaikuttaneet suuret arvot enemmän kuin pienet. Pisin työmatka tässä aineistossa oli 440 km. Vastaajien työmatkaan kului aikaa keskimäärin 29 minuuttia (mediaani 20 minuuttia). Omassa asuinkunnassaan vastaajista kertoi työskentelevänsä noin 55 prosenttia loppujen noin 45 prosentin työskennellessä muualla.

Etätyötä ilmoitti tekevänsä 14 prosenttia työssäkäyvistä (yhtä suuri osuus naisia ja miehiä), kun osuus edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä oli 9 prosenttia ja vuonna 2010 ainoastaan 5 prosenttia. Etätyötä tekevien keskimääräinen etätyöaika oli kuitenkin vähemmän kuin edellisen kansalaiskyselyn vastaajajoukossa; nyt se oli 5,5 päivää kuukaudessa, kun se oli edelliskerralla 7 päivää kuukaudessa. Yliopisto-/korkeakoulututkinnon suorittaneista työssäkäyvistä 36 prosenttia kertoi tekevänsä etätyötä, kun ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työssäkäyvistä etätyötä tekevien osuus oli 22 prosenttia.

Kuva: Maaseutuverkosto Contum Oy.

Kun tarkastellaan muita tutkintoja, tutkintotason alentuessa myös etätyötä tekevien osuus pieneni. Keskimäärään nähden runsaammin etätyöntekijöitä on 25–44-vuotiaissa sekä hieman yllättäen 65–74-vuotiaissa työssäkävijöissä, joista 22 prosenttia kertoi tekevänsä etätyötä. Etätyötä tekevät ovat jakautuneet asuinpaikkatyyppejensä suhteen. Maaseudun kolmijaolla eniten etätyötä tehdään saaristossa, seuraavaksi eniten kaupunkien läheisellä maaseudulla ja sitten ydinmaaseudulla. Vähiten etätyötä tehdään harvaan asutulla maaseudulla. Muutos edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn tuloksiin nähden on siinä, että saaristossa asuvien etätyötä tekevien osuus on nyt suurin, kun se edellisessä kyselyssä oli pienin.

Maaseutukatsauksen kansalaiskyselyyn vastanneiden matka päivittäiseen asiointikeskukseen oli keskimäärin 15,6 kilometriä (mediaani 12 km). Kaupunkien läheisellä maaseudulla keskimääräinen matka oli 12,4 kilometriä (mediaani 10), ydinmaaseudulla 13,3 km (mediaani 10) ja harvaan asutulla maaseudulla 20,9 km (mediaani 17). Saaristossa keskimääräinen matka keskukseen oli 17,6 km (mediaani 13). Mediaanin tarkastelu soveltuu havaintojen keskikohtaa paremmaksi mittariksi kuin keskiarvo, kun aineistossa on suuresti poikkeavia havaintoja. Kaikissa edellä tarkastelluissa keskimatkoissa mediaani on pienempi kuin keskiarvo, joten keskiarvoon ovat vaikuttaneet suuret arvot enemmän kuin pienet.

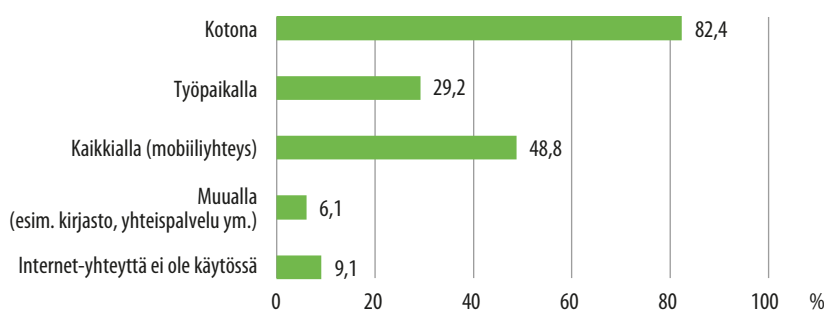
Vastaajat ryhmiteltiin etäisyyden mukaan kahteen ryhmään, alle 15 km päässä asiointikeskuksista asuviin ja yli 15 km päässä asuviin. Sama ryhmittely tehtiin myös edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn tuloksia analysoitaessa. Tällä kertaa lähempänä asuvien osuus kyselyvastaajista oli 62 prosenttia, kun se edelliskerralla oli 77 prosenttia. Kauempana asuvien osuus oli tämänkertaisen kyselyn vastaajista 38 prosenttia, kun edellisessä kansalaiskyselyssä se oli 23 prosenttia.

Yleisin kulkuväline päivittäiseen asiointiin oli auto 79 prosentilla vastaajista. Toiseksi yleisimmin asiointimatkat hoidettiin jalkaisin tai polkupyörällä. Monet vastaajat kertoivat käyttävänsä tilanteesta riippuen eri kulkuvälineitä, esimerkiksi autoa ja polkupyörää tai kulkevana joskus kävellen, joskus autolla. Julkisen liikenteen käyttäjiä oli tässä vastaajajoukossa hyvin vähän.

2.3 Tietoliikenneyhteydet

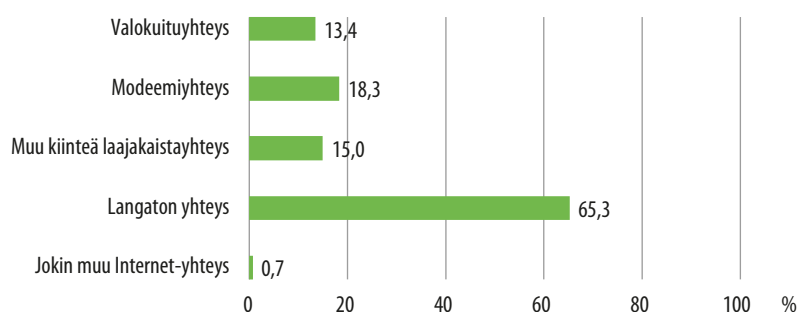
Internetiä vastaajista käyttää noin 91 prosenttia. Yleisimmin Internet-yhteys on käytössä kotona, mutta mobiiliyhteyden mahdollistamana noin puolet vastaajista pystyy käyttämään Internet-yhteyttä kaikkialla. Tässä vastaajajoukossa kirjastojen ja yhteispalvelujen tarjoaman Internetin käyttömahdollisuuden tunnisti vain 6 prosenttia vastaajista.

Kuva 5. Kansalaiskyselyn vastaajien Internet-yhteyden käyttöpaikka (n=1727).

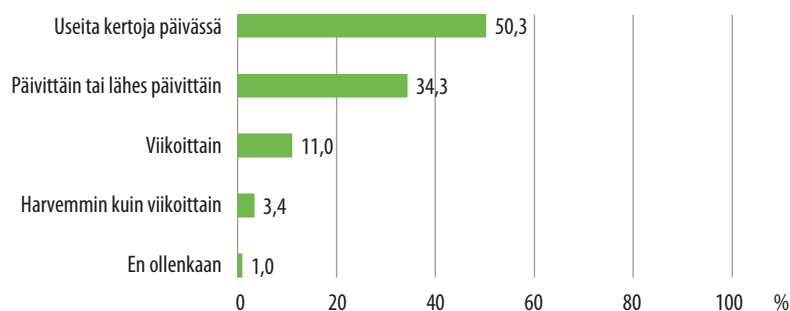
Niiden osalta, joilla on Internet-yhteys kotona, selvästi yleisin liittymätyyppi on langaton 3G- tai 4G-yhteys. Verrattuna edelliseen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyyn langaton yhteys on kasvattanut osuuttaan runsaaseen 65 prosenttiin (edellisessä kyselyssä 42 %) ja yleistynyt selvästi verrattuna erilaisiin kiinteisiin yhteyksiin, joita oli edellisessä kansalaiskyselyssä myös 42 prosenttia. Valokuituyhteys oli käytössä runsaalla 13 prosentilla niistä vastaajista, joilla Internet-yhteys on käytössä kotona.

Kuva 6. Kotona olevien Internet-yhteyksien liittymätyyppit (n=1557).

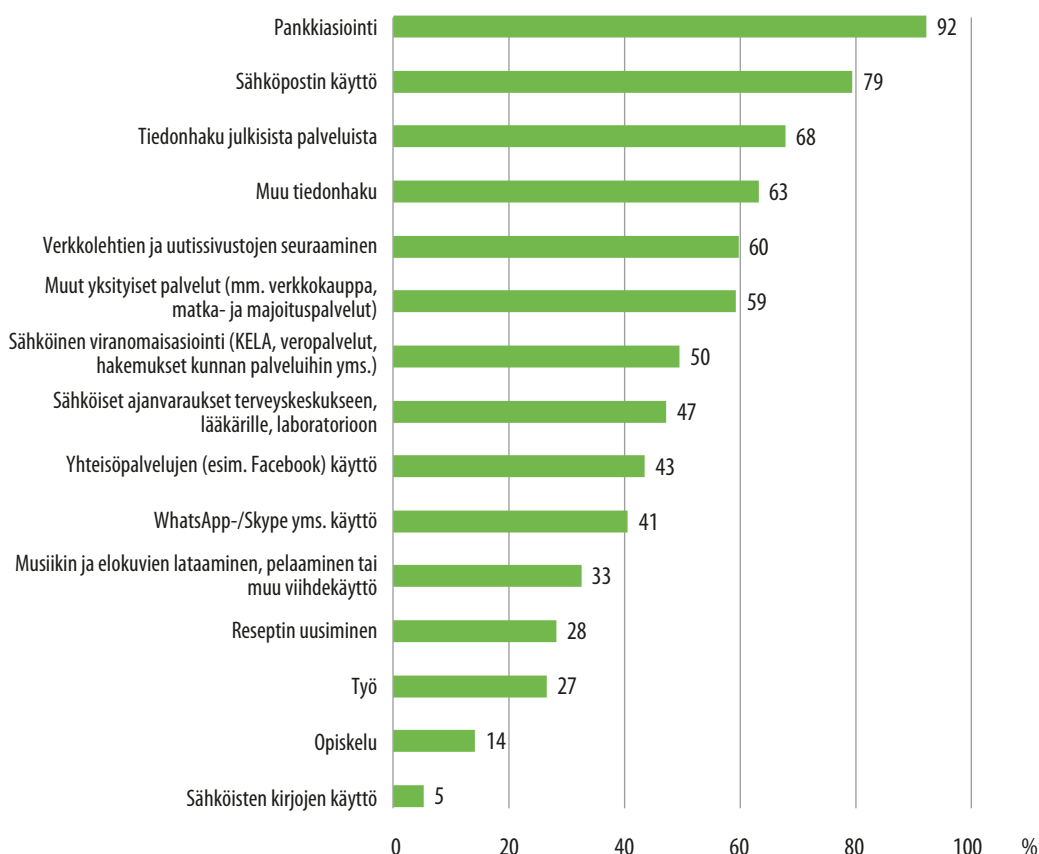
Noin puolet vastaajista, joilla Internet-yhteys on kotonaan käytössä, kertoo käyttävänsä yhteyttä useita kertoja päivässä. Sen lisäksi runsas kolmannes vastaajista käyttää yhteyttä kotonaan päivittäin tai lähes päivittäin. Edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä yhteensä 57 prosenttia käytti kotona olevaa Internet-yhteyttään päivittäin, joten Internetin käyttötiheys on kasvanut selvästi.

Kuva 7. Kotona olevan Internet-yhteyden käyttömäärä (n=1544).

Yleisin Internetin käyttötarkoitus kotona on pankkiasiointi, jota ilmoitti tekevänsä 92 prosenttia Internetin käyttäjistä. Toiseksi yleisimmin kotona käytetään Internet-yhteyttä sähköpostiin (79 %). Kolmanneksi yleisimmäksi ilmoitettiin tiedonhaku julkisista palveluista (68 %). Vain viisi prosenttia tästä vastaajajoukosta kertoi käyttävänsä Internet-yhteyttä sähköisten kirjojen lukemiseen. Vastaajista 84 prosenttia ilmoitti heidän kotonaan olevien Internet-yhteyksien toimivan riittävän hyvin. Tyytyväisimpiä asiaan oltiin vanhimmissa ikäluokissa.

Kuva 8. Kotona olevan Internet-yhteyden käyttötarkoitus (n=1544).

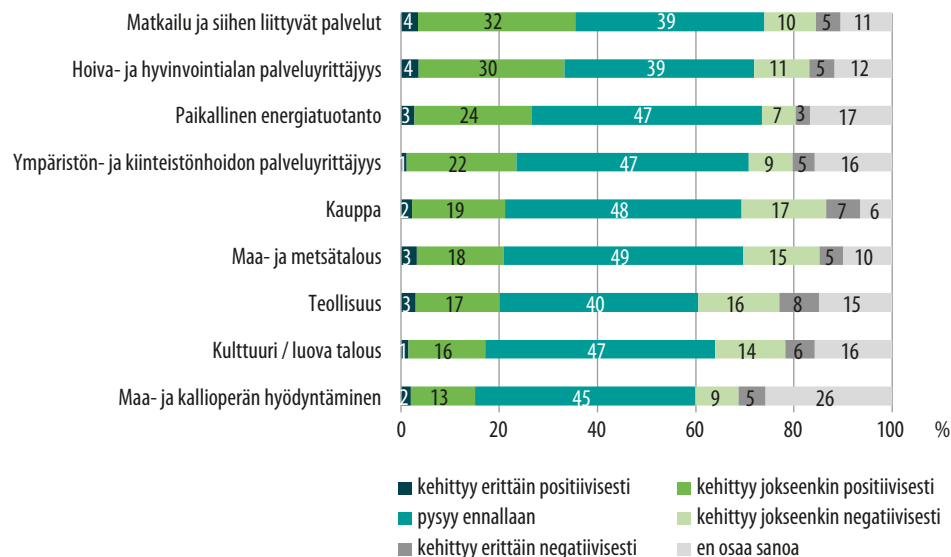

3 Maaseudun elinkeinot, yrittäjyys ja työ

3.1 Elinkeinojen kehittyminen

Vastaajia pyydettiin arvioimaan eri elinkeinojen kehittymistä omalla paikkakunnallaan. Parhaimmat edellytykset elinkeinojen suotuisaan kehittymiseen ovat vastaajien näkemysten mukaan matkailulla ja siihen liittyvillä palveluilla sekä hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydellä. Niiden arvioitiin kehittyvän positiivisesti myös edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä. Paikallisen energiantuotannon myönteiseen kehittymiseen uskoi 27 prosenttia vastanneista.

Kuva 9. Arvio elinkeinojen kehitymisestä seuraavan viiden vuoden aikana (n=1653–1771).

Varsinkin saaristossa ja harvaan asutulla maaseudulla uskotaan matkailun ja siihen liittyvien palveluiden myönteiseen kehittymiseen seuraavan viiden vuoden aikana. Saaristossa matkailualan positiivista kehitystä ennakoiti 51 prosenttia vastaajista, harvaan asutulla maaseudulla 40 prosenttia vastaajista. Myös edellisessä kyselyssä v. 2013 uskottiin matkailun kehittyvän eniten juuri harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa, joissa molemmissa yli 40 prosenttia vastaajista suhtautui asiaan positiivisesti. Siihen nähden erityisesti saaristossa matkailun kehitysnäkymät ovat entisestään parantuneet.

Hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyyden myönteistä kehittymistä nähdään etenkin kaupunkien läheisellä maaseudulla, jossa 43 prosenttia vastaajista arvioi alan kehittyvän positiiviseen suuntaan. Arviot ovat kuitenkin muuttuneet selvästi maltillisemmiksi, kun tulosta verrataan edelliseen kyselyyn, jolloin kaupunkien läheisellä maaseudulla 58 prosenttia vastaajista uskoi hoiva- ja hyvinvointialan lisääntymiseen. Edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn raportoinnissa todetaan, että myös ydinmaaseudun vastaajista lähes samansuuruinen osuus uskoi alueensa hoiva- ja hyvinvointialan eteenpäinmenoon. Tämänkertaiset kyselytulokset eivät kuitenkaan ydinmaaseudunkaan osalta näytä samanlaisilta; siellä enää noin kolmannes vastaajista näkee alalla positiivista kehitystä.

Paikallinen energiatuotanto puolestaan kehittyy myönteisesti etenkin ydinmaaseudun asukkaiden mielestä, mutta myös harvaan asutulla maaseudulla näkymät ovat hieman keskimääräistä positiivisemmat. Kaikkien vastaajien keskuudessa keskimääräiset arviot paikallisen energiatuotannon kehittymisestä ovat ennallaan edelliseen kyselytulokseen verrattuna.

Ympäristön- ja kiinteistönhoidon palveluyrittäjyyden arvioidaan myös kehittyvän kohtuullisen hyvin, mutta edelliseen kyselytulokseen verrattuna sen kehittymiseen uskoo pienempi osuus vastaajista. Viimeksi kaikista vastanneista noin kolmannes uskoi sen merkityksen kasvavan, kun tällä kertaa positiivisia näkymiä tunnisti vajaa neljännes vastaajista. Parhaimmat edellytykset ympäristön- ja kiinteistönhoidon palveluyrittäjyyden positiiviselle kehitykselle näyttävät olevan saaristossa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla. Alueellisessa tarkastelussa tilanne on edellisen kyselyn tulokseen nähden ennallaan, eivätkä muut maaseutualueet ole parantaneet tässä suhteessa asemiaan.

Kaupan alan kehittymisestä suurempi osa vastaajia näkee negatiivisia kuin positiivisia merkkejä; noin viidennes uskoo alan kehittyvän suotuisasti, mutta melkein neljäsosa näkee siinä heikkenemistä. Toki eniten arvioidaan kaupan alan kehityksen säilyvän ennallaan. Kuten edellisinkin kansalaiskyselyn perusteella, myös nyt voidaan ennustaa kaupan kehittyvän positiivisimmin kaupunkien läheisellä maaseudulla. Siellä noin kolmasosa vastaajista arvioi kaupan kehittyvän positiivisesti seuraavan viiden vuoden aikana. Kriittisimmät vastaajat löytyivät ydinmaaseudulta, jossa 29 prosenttia vastaajista uskoo alan kehittyvän negatiivisesti.

Edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä kiinnitettiin huomiota siihen, että harvaan asutulla maaseudulla jopa lähes puolet vastaajista uskoi maa- ja metsätalouden vähenemiseen. Tässä kyselyssä vastaajien mielialat ovat harvaan asutulla maaseudulla aika erilaiset, sillä maa- ja metsätalouden negatiivista kehitystä ennustaa noin viidennes tämän alueen vastaajista, mutta positiivisia näkemyksiä on vastaajista joka neljännellä. Maaseututyyppejen välisessä vertailussa harvaan asutun maaseudun vastaajat ovat maa- ja metsätalouden kehittymisen suhteen kaikkein toiveikkaimpia. Seuraavaksi parhaimmalta alan kehitys näyttää ydinmaaseudulla.

Teollisuuden myönteiseen kehittymiseen uskottiin eniten kaupunkien läheisellä maaseudulla, missä vastaajista neljännes arvioi teollisuuden kehittyvän positiivisesti. Kaupunkien läheinen maaseutu oli myös edellisessä kyselyssä teollisuuden kehitysnäkymiltään otollisinta aluetta. Teollisuuden tulevaisuuteen kriittisimmin suhtautuivat saaristokuntien vastaajat. Heistä yli kolmannes uskoo teollisuuden kehittyvän negatiivisesti tulevien vuosien aikana. Edellisessä kyselyssä teollisuuden tulevaisuudennäkymät olivat heikoimmat harvaan asutulla maaseudulla.

Kulttuurin ja luovan talouden kehittymiselle otollisinta maaperää ovat kyselyn perusteella saaristokunnat, mitä ne olivat edellisenkin maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn tulosten perusteella. Saaristokuntien vastaajista 22 prosenttia uskoo kulttuurin ja luovan talouden kehittyvän lähivuosina myönteisesti ja 16 prosenttia kielteisesti 44 prosentin uskoessa alan säilyvän ennallaan. Vähenemiseen puolestaan uskottiin eniten harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla, missä vastaajista vajaa neljännes ajatteli kulttuurin ja luovan talouden merkityksen vähenevän.

Maa- ja kallioperän hyödyntämisen kehittymiseen uskotaan tässä vastaajajoukossa kaikkein vähiten. Kuitenkin harvaan asutulla maaseudulla elinkeinon kehittymisen suhteen ollaan jossain määrin toiveikkaita ja siellä suhtaudutaan asiaan enemmän myönteisesti kuin kielteisesti. Saaristokunnissa maa- ja kallioperän hyödyntämiseen ei liiemmin nähdä myönteisiä merkkejä.

Kun maaseudun elinkeinojen lähivuosien kehittymistä arvioidaan kyselyvastaajien näkemysten perusteella, voidaan maaseututyypeittäin tehdä seuraavat johtopäätökset:

- Kaupunkien läheisellä maaseudulla näkymät ovat hyvät etenkin hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydessä, matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa sekä ympäristön- ja kiinteistönhoidon palveluyrittäjyydessä. Heikoimmat näkymät ovat maa- ja metsätaloudessa, kulttuurissa ja luovassa taloudessa sekä maa- ja kallioperän hyödyntämisessä.

- Ydinmaaseudulla näkymät ovat hyvät etenkin paikallisessa energiantuotannossa, hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydessä sekä matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa. Heikoimmat näkymät ovat kaupan alalla, kulttuurissa ja luovassa taloudessa sekä teollisuudessa.
- Harvaan asutulla maaseudulla näkymät ovat hyvät etenkin matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa, paikallisessa energiantuotannossa sekä hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydessä. Heikoimmat näkymät ovat kaupan alalla, teollisuudessa sekä kulttuurissa ja luovassa taloudessa.
- Saaristossa näkymät ovat hyvät etenkin matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa, ympäristön- ja kiinteistönhoidon palveluyrittäjyydessä sekä hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydessä. Heikoimmat näkymät ovat teollisuudessa, maa- ja kallioperän hyödyntämisessä sekä kaupan alalla.

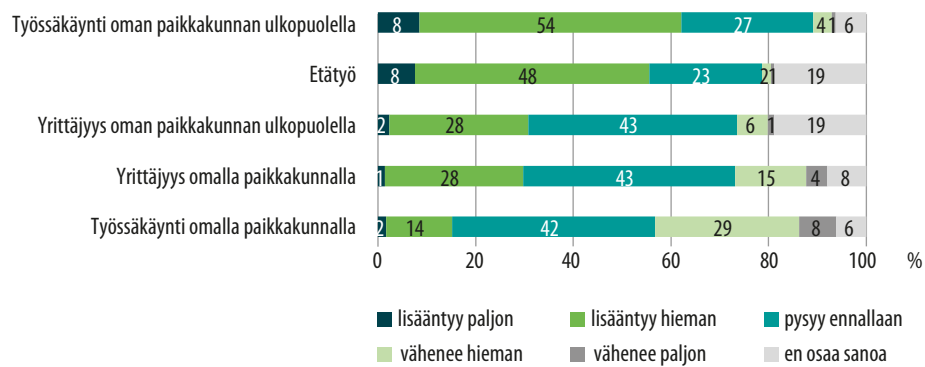
3.2 Yrittäjyys, pendelöinti ja etätyö

Kansalaiskyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan oman paikkakuntansa asukkaiden työssäkäyntimuotojen kehittymistä seuraavan viiden vuoden aikana (kuva 10). Oman paikkakunnan ulkopuolelle suuntautuvan työssäkäynnin lisääntymiseen tunnutaan uskovan, sillä yli 60 prosenttia vastaajista arvioi sen lisääntyvän ainakin hieman. Varsinkin saaristossa ja ydinmaaseudulla on vahva näkemys alueen pendelöinnin lisääntymisestä. Vastaajista 37 prosenttia puolestaan uskoi omalla paikkakunnallaan tapahtuvan työssäkäynnin vähenevän, kun samanaikaisesti vain 16 prosenttia vastaajista arveli sen lisääntyvän. Omalla paikkakunnalla tapahtuvan työssäkäynnin vähenemiseen uskotaan myös eniten juuri saaristossa ja ydinmaaseudulla. Omalla paikkakunnalla tapahtuvan työnteon aseman säilymiseen on vahvin luottamus kaupunkien läheisellä maaseudulla, mutta sielläkin vastaajista suurempi osa ennustaa oman paikkakunnan työn vähenemistä kuin lisääntymistä.

Etätyön osalta arviot olivat samansuuntaiset oman paikkakunnan ulkopuolelle suuntautuvan työssäkäynnin kanssa. Etätyön merkityksen lisääntymiseen uskoi 56 prosenttia vastaajista ja vähenemistä ennakoivat vain kolme prosenttia vastaajista. Eniten etätyön lisääntymiseen uskotaan kaupunkien läheisellä maaseudulla ja vähiten harvaan asutulla maaseudulla, mutta sielläkin selvän enemmistön mielestä etätyön merkitys on tulevaisuudessa nykyistä suurempi.

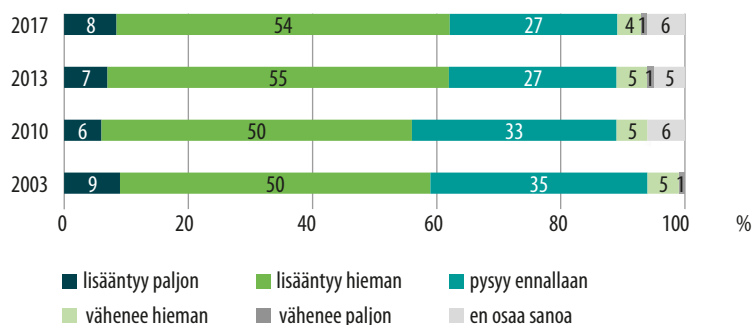
Vastaajat olivat kohtuullisen luottavaisia yrittäjyyden kasvun suhteen, tapahtuipa se omalla paikkakunnalla tai oman paikkakunnan ulkopuolella. Kasvuun molemmissa tapauksissa uskoi noin 30 prosenttia vastaajista. Toisaalta omalla paikkakunnalla tapahtuvan yrittäjyyden vähenemiseen uskoi myös iso joukko vastaajia, sillä noin viidennes vastaajista oli skeptisiä oman paikkakunnan yrittäjyyden kehittymisen suhteen. Yrittäjyyden näkymät ovat parhaat kaupunkien läheisellä maaseudulla ja heikoimmat harvaan asutulla maaseudulla.

Kuva 10. Arvio erilaisten työssäkäyntimuotojen merkityksen muuttumisesta seuraavan viiden vuoden aikana (n=1692–1719).

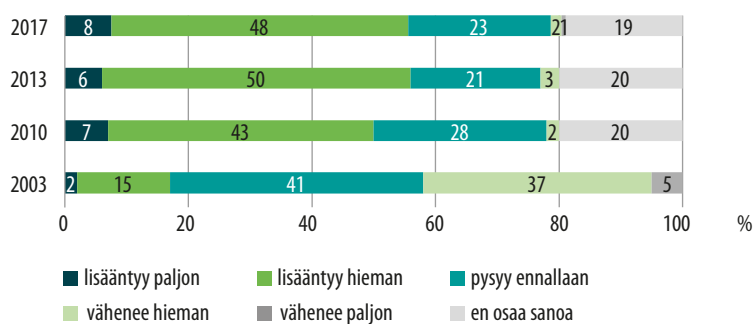
Oman paikkakunnan ulkopuolelle suuntautuvan työssäkäynnin eli pendelöinnin osalta kansalaiskyselyn vastaajat ovat jokseenkin samoilla linjoilla kuin edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä. Sen kasvuun uskoo selvä enemmistö, mutta vuodesta 2010 näkynyt kasvava trendi on nykyhetkeen tultaessa tasaantunut. Kaikissa kansalaiskyselyissä selvä enemmistö on uskonut pendelöinnin lisääntymiseen (kuva 11).

Kuva 11. Arvio oman paikkakunnan ulkopuolelle suuntautuvan työssäkäynnin merkityksen muuttumisesta seuraavan viiden vuoden aikana vuosina 2003, 2010, 2013 ja 2017.

Etätyöhön suhtautuminen on muuttunut voimakkaasti vuoden 2003 jälkeen, jolloin vielä yli 40 prosenttia kansalaiskyselyn vastaajista arvioi sen merkityksen vähenevän. Vuoden 2010 jälkeen vastaajien enemmistö on uskonut etätyön merkityksen kasvuun, kun vähenemiseen uskovien osuudet ovat romahtaneet lähelle nollaa. Vuonna 2017 vastaajien arviot olivat hyvin samanlaiset kuin vuonna 2013, kun 56 prosenttia vastaajista arvioi etätyön merkityksen lisääntyvän ainakin hieman seuraavan viiden vuoden aikana. Aiempien vuosien muutostrendi näyttää tämän kysymyksen osalta tasaantuneen.

Kuva 12. Arvio etätyön merkityksen muuttumisesta seuraavan viiden vuoden aikana vuosina 2003, 2010, 2013 ja 2017.

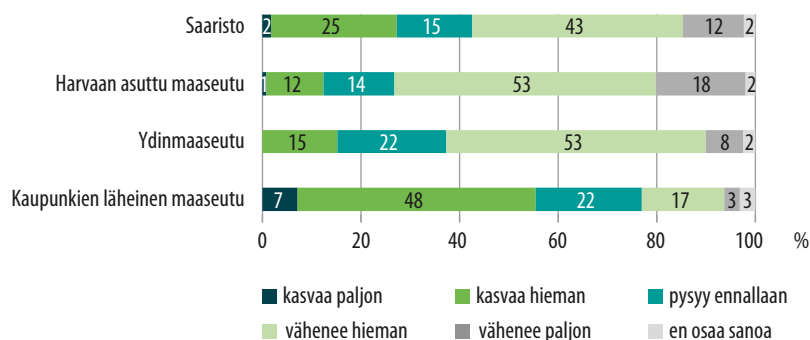
4 Maaseutuasuminen ja palvelujen järjestäminen

4.1 Odotukset väestökehityksestä

Maaseutuasukkaiden odotukset väestömäärän kehitymisestä ovat muuttuneet jonkin verran pessimistisemmiksi edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn tuloksiin verrattuna. Runsas neljännes (27 %) kaikista kansalaiskyselyn vastaajista arvioi oman paikkakuntansa asukasmäärän kasvavan seuraavan viiden vuoden aikana, kun edellisessä kyselyssä vuonna 2013 vastaavan arvion esitti 35 prosenttia vastaajista. Väkimäärän pysymistä ennallaan ennakoivat nyt vajaa viidennes vastaajista (edellisessä kyselyssä 16 %) ja vähenemistä runsas puolet vastaajista (edellisessä kyselyssä 47 %).

Eri tyyppisillä maaseutualueilla näkemykset väestönkehityksestä vaihtelevat merkittävästi. Kaupunkien läheisellä maaseudulla 55 prosenttia vastaajista uskoo paikkakuntansa väestön kasvavan, mutta ihmisten näkemykset ovat muuttuneet kaupunkien läheisellä maaseudullakin varovaisemmiksi verrattuna edellisiin kahteen kansalaiskyselyyn vuosina 2013 ja 2010. Harvaan asutulla maaseudulla puolestaan yli 70 prosenttia vastaajista uskoo paikkakuntansa väestön vähenevän; alueen vastaajat ovat edelliseen kyselyyn nähden asiassa entistä pessimistisempiä (edellisessä kyselyssä 68 %). Ydinmaaseudun ja saariston asukkaiden odotukset asettuvat edellisten kahden ääripään väliin, mutta niistä varsinkin saaristoasukkaiden tulevaisuuskuva asukasmäärän kehityksestä on muuttunut edelliseen kansalaiskyselyyn verrattuna huomattavasti pessimistisemmäksi. Kun nyt kasvua ennakoivat runsas neljännes saaristokuntien asukkaista, vuonna 2013 samalla tavoin ajatteli jopa kaksi kolmasosaa saaristokuntien vastaajista.

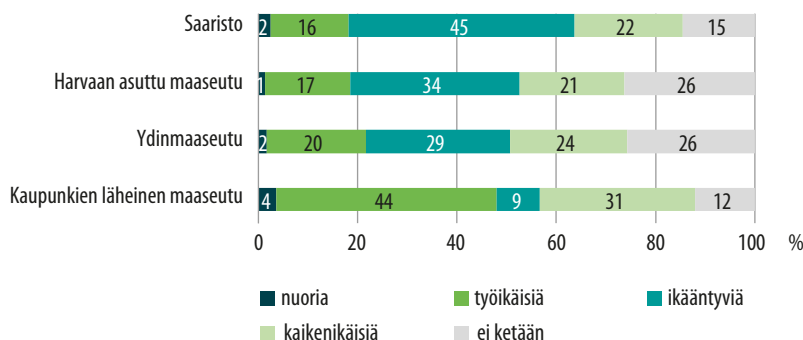
Kuva 13. Arvio oman paikkakunnan asukasmäärän muuttumisesta seuraavan viiden vuoden aikana erilaisilla maaseutualueilla.

Kansalaiskyselyn vastaajilta kysyttiin, keitä he uskovat paikkakuntansa houkuttelevan uusiksi asukkaiksi. Kysymys jaettiin kahteen kokonaisuuteen, joista toisessa vaihtoehdot sisälsivät eri ikäryhmiä ja toisessa muita muuttajaryhmiä. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa eniten vastaajat arvelivat paikkakuntansa houkuttelevan ikääntyviä ja seuraavaksi eniten työikäisiä, mutta melkein yhtä paljon arveltiin muuttajien olevan kaikenikäisiä. Runsas viidennes vastaajista oli sitä mieltä, että heidän paikkakuntansa ei houkuttele varsinaisesti mitään ikäryhmiä. Vähiten vastaajat uskoivat siihen, että heidän paikkakunnilleen muuttaisi lähitulevaisuudessa nuoria uusiksi asukkaiksi. Ikäryhmittäisen arvion lisäksi vastaajien käsitys oli, että muuttajat olisivat etenkin paluumuuttajia. Maahanmuuttajien muuttamiseen uskoi kokonaisuudessaan vain noin kuusi prosenttia vastaajista. Kolmannes vastaajista ei uskonut ollenkaan paikkakuntansa vetovoimaan sen paremmin paluumuuttajien kuin maahanmuuttajienkaan kohdalla.

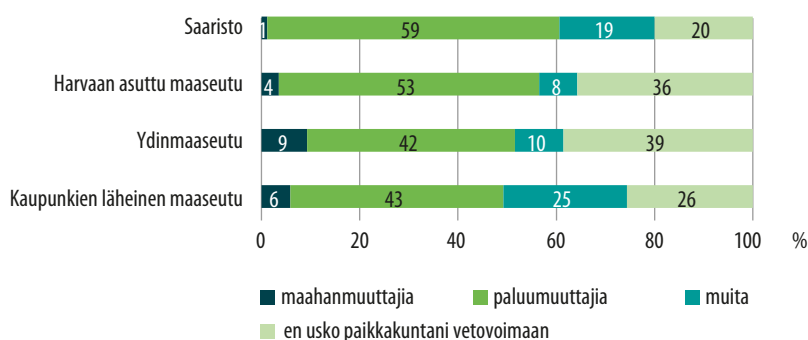
Vastaajien mukaan selvästi eniten työikäisiä houkuttelee kaupunkien läheinen maaseutu, mihin lienee ilmeinen selitys kaupunkien työpaikkatarjonnassa. Saariston, harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun kohdalla sen sijaan työikäisten houkutteleva näyttää kaikissa melkein yhtä hankalalta. Saaristokunnat ja harvaan asuttu maaseutu houkuttelevat vastaajien mukaan eniten ikääntyviä.

Kuva 14. Arvio siitä, minkä ikäisiä uusia asukkaita oma paikkakunta houkuttelee seuraavan viiden vuoden aikana erilaisilla maaseutualueilla.

Vaikka kaiken kaikkiaan maaseudun ei koeta erityisemmin houkuttelevan maahanmuuttajia, ydinmaaseudulla houkuttelevuus maahanmuuttajien kohdalla nähdään muita alueita vahvempana. Samanaikaisesti ydinmaaseudun asukkaat epäilevät eniten oman paikkakuntansa vetovoimaa. Paluumuuttajien osalta etenkin saaristokunnissa, mutta selvästi myös harvaan asutulla maaseudulla nähdään muuttopotentiaalia. Saaristokuntien asukkaat luottavat myös eniten oman alueensa vetovoimaan.

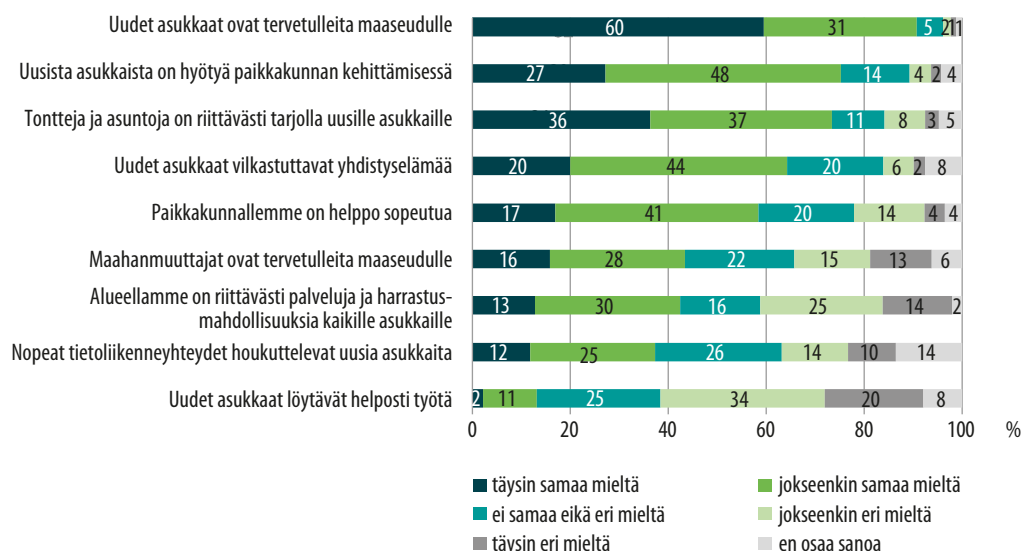
Kuva 15. Arvio siitä, mitä muuttajaryhmiä oma paikkakunta houkuttelee seuraavan viiden vuoden aikana erilaisilla maaseutualueilla.

4.2 Suhtautuminen maallemuuttoon

Maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn vastaajia pyydettiin kommentoimaan maallemuuttoon liittyviä väittämiä. Heistä yli 90 prosenttia toivotti uudet asukkaat tervetulleiksi maaseudulle. Tähän väitteeseen, että uudet asukkaat olisivat tervetulleita maaseudulle, suhtautui kielteisesti alle kolme prosenttia vastaajista. Aiempien kyselyiden kohdalla näkynyt trendi avoimuuden lisääntymisestä uusia asukkaita kohtaan näyttää vakiintuneen tälle huomattavan korkealle tasolle sekä tuoreen että vuoden 2013 kyselytuloksen perusteella. Erilaisilla maaseutualueilla asuvien kesken suhtautumisessa on vain hienoisia eroja; kaupunkien läheisen maaseudun asukkaat ovat hieman muita kriittisempiä uusien asukkaiden paikkakunnallemuuttoa kohtaan. Huomattava enemmistö, kolme neljästä vastaajasta, kokee lisäksi uusista asukkaista olevan hyötyä paikkakunnan kehittämisessä. Enemmistön mielestä uudet asukkaat myös vilkastuttavat paikkakunnan yhdistyselämää. Näidenkin väittämien suhteen kaupunkien läheisen maaseudun asukkaat ovat hieman muita varauksellisempia. Saaristokuntien asukkaat puolestaan suhtautuvat näihin väittämiin muita myönteisemmin.

Kuva 16. Vastaajien suhtautuminen maallemuuttoon liittyviin väittämiin (n=1751–1789).

Tonttimaasta tai asunnoista ei maaseutualueilla liiemmin näytä olevan pulaa, sillä lähes kolme neljästä vastaajasta kokee, että tontteja ja asuntoja on heidän omilla paikkakunnillaan uusille asukkaille riittävästi tarjolla. Keskiarvoa heikentää kaupunkien läheisen maaseudun asukkaiden muita kriittisempi käsitys tonttien ja asuntojen

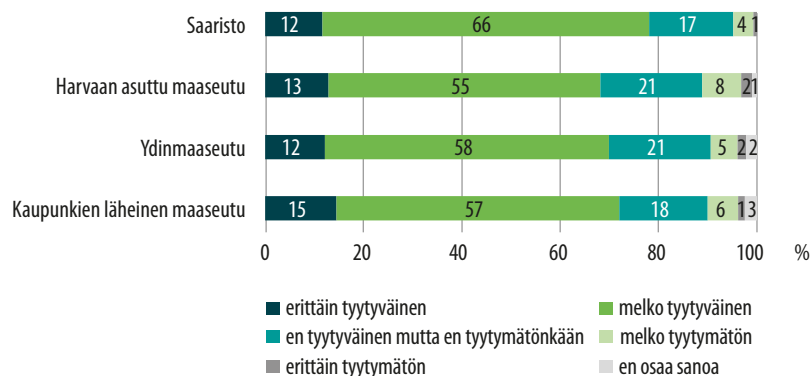
riittävydestä. Myös uusien asukkaiden sopeutumisesta maaseutupaikkakunnille ollaan kohtuullisen vakuuttuneita, vaikka melkein viidesosa vastaajista epäileekin asiaa. Tässä asiassa kaupunkien läheisellä maaseudulla ollaan muita maaseutualueita luottavaisempia.

Jos uudet asukkaat ovatkin erityisen tervetulleita maaseudulle, samaa ei voi sanoa maahanmuuttajista. Alle puolet maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn vastaajista kokee maahanmuuttajien olevan tervetulleita vastaajien kotipaikkakunnille kielteisesti asiaan suhtautuvien osuuden noustessa yli neljäsosaan. Maahanmuuttokriittisyyttä on eniten saaristossa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla, kun puolestaan harvaan asutun maaseudun asukkaat ottaisivat maahanmuuttajia vastaan mieluiten. Vielä tätäkin kielteisemmin suhtaudutaan siihen, että maaseutualueiden palveluvarustus ja harrastusmahdollisuudet riittäisivät kaikille; varsinkin harvaan asutulla maaseudulla nämä puutteet tunnustetaan. Kaikkein kriittisimpiä ollaan siitä, että uudet asukkaat löytäisivät maaseutualueilta helposti työtä. Kriittisyys yhdistää kaikkia maaseutualueita, mutta se myös lisääntyy harvaan asutulle maaseudulle ja saaristoon mentäessä.

4.3 Tyytyväisyys paikkakunnan palveluihin ja palvelujen riittävyys

Kyselyssä vastaajia pyydettiin ilmoittamaan, miten tyytyväisiä he ovat paikkakuntansa palveluihin. Yhtenä arvioinnin kohteena olivat palvelut kokonaisuudessaan. Koko vastaajajoukossa paikkakunnan palveluihin kokonaisuudessaan tyytyväisten osuus oli runsaat 70 prosenttia, tyytymättömien 8 prosenttia. Tyytyväisimmät vastaajat asuvat saaristokunnissa ja tyytymättömmät harvaan asutulla maaseudulla.

Kuva 17. Vastaajien tyytyväisyys oman paikkakuntansa palveluihin kokonaisuudessaan eri maaseutualueilla.

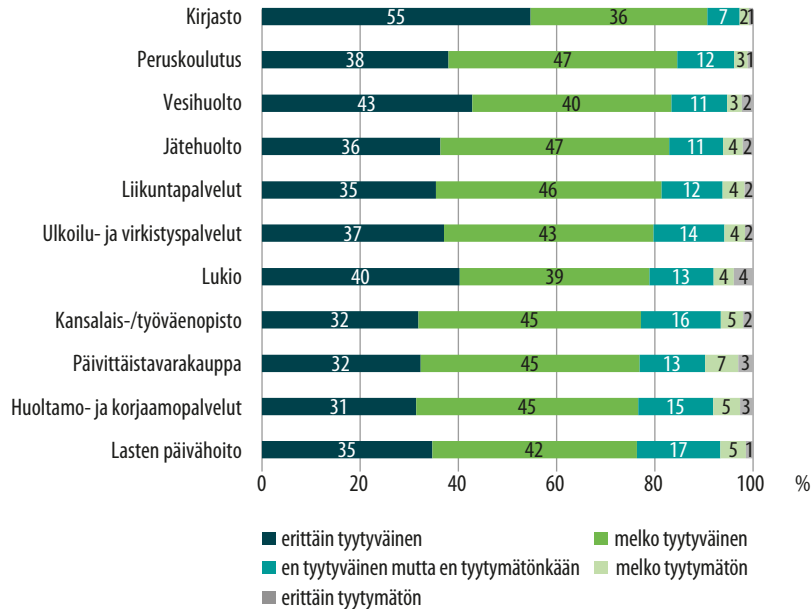

Kun kyselyssä kysytyt yksittäiset palvelut järjestetään siten, että eniten kiitosta saaneet palvelut muodostavat oman ryhmänsä ja vähiten kiitosta saaneet omansa, parhaiten vertailussa pärjäsivät kirjasto, peruskoulutus, vesi- ja jätehuolto sekä liikuntapalvelut (kuva 18). Myös ulkoilu- ja virkistyspalvelut, lukio, kansalais- ja työväenopisto, päivittäistavarakauppa, huoltamo- ja korjaamopalvelut sekä lasten päivähoido saivat paremmat arviot kuin mitä annettiin keskimäärin palveluista kokonaisuudessaan.

Samalla tavoin kuin edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä myös tällä kertaa vastaajat olivat oman paikkakunnan palveluista tyytyväisimpiä kirjastoihin. Tyytyväisimmät kirjastonkäyttäjät ovat saaristossa ja tyytymättömimmät ydinmaaseudulla. Peruskoulutuspalveluihin oltiin myös hyvin tyytyväisiä. Etenkin saaristokuntien asukkaat ilmaisivat tyytyväisyytään peruskoulupalveluja kohtaan. Harvaan asutulla maaseudulla oman paikkakunnan peruskoulutuksen palveluihin tyytyväisiä oli keskimääräistä vähemmän. Sekä vesi- että jätehuolto nousivat kyselytuloksissa heti kirjaston ja peruskoulutuksen jälkeen parhaiden palveluiden joukkoon. Jätehuoltoon ollaan tyytyväisiä varsinkin saaristokunnissa. Harvaan asutun maaseudun asukkaiden mielipide asiasta on puolestaan jonkin verran keskiarvoa tyytymättömämpi. Vesihuoltoon tyytyväisiä asukkaita on suhteessa eniten ydinmaaseudulla, mutta myös saariston asukkaat ovat alueensa vesihuoltoon keskimääräistä tyytyväisempiä. Kaupunkien läheisellä maaseudulla vesihuoltoon suhtaudutaan selvästi muita alueita kriittisemmin.

Liikuntapalveluihin oltiin lähes yhtä tyytyväisiä kuin jätehuoltoon, mutta maaseutujaolla katsottaessa alueiden väliset erot ovat selvät. Kaupunkien läheisellä maaseudulla ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä ja harvaan asutulla maaseudulla tyytymättömämpiä. Ero tyytyväisten osuudessa on kaupunkien läheisen maaseudun hyväksi viisi prosenttiyksikköä samalla kun vielä harvaan asutulla maaseudulla on tyytymättömien osuus kuusi prosenttiyksikköä suurempi.

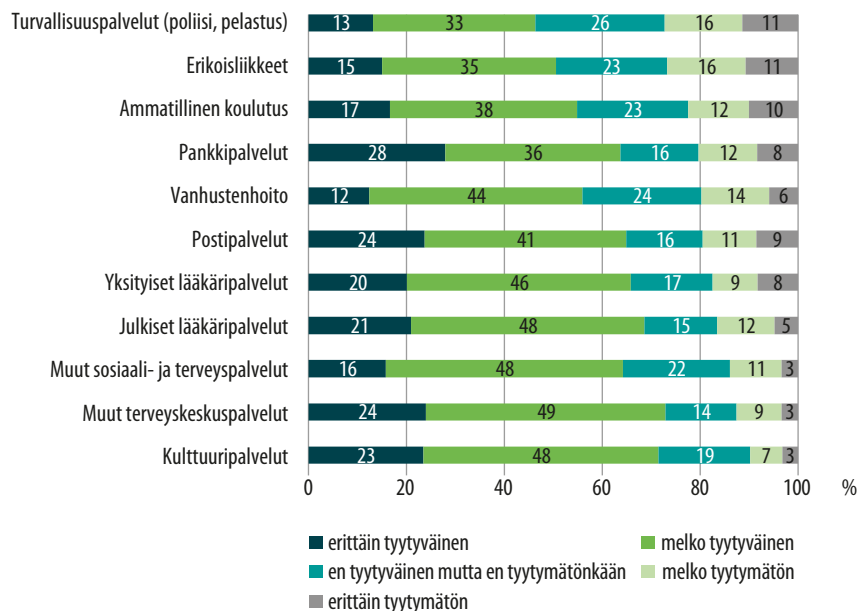
Kuva 18. Vastaajien tyytyväisyys oman paikkakuntansa palveluihin – esitetyistä palveluista ne, joihin ollaan kaikkein tyytyväisimpiä.

Selvästi eniten tyytymättömyyttä saivat osakseen turvallisuuspalvelut (polisi ja pelastus) ja erikoisliikkeet. Ne olivat myös edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä pahanpohjimmaisina. Ammatillinen koulutus, pankkipalvelut ja vanhustenhoito kuuluivat myös viiden eniten tyytymättömyyttä herättäneen palvelun joukkoon (kuva 19).

Tyytymättömyyttä turvallisuuspalveluihin esiintyi etenkin saaristossa. Myös harvaan asutun maaseudun kunnissa oltiin poliisiin ja pelastuspalveluihin keskimääräistä tyytymättömämpiä. Ainoastaan kaupunkien läheisellä maaseudulla turvallisuuspalveluihin tyytyväisiä oli enemmän kuin puolet alueen vastaajista; muilla alueilla tyytyväisten osuudessa jäätin alle 50 prosenttiin. Oman paikkakunnan erikoisliikkeiden palveluihin tyytymättömimmät vastaajat asuvat ehkä yllättäen kaupunkien läheisellä maaseudulla, kun tyytyväisimpiä näihin palveluihin ovat saaristokuntien vastaajat. Harvaan asutulla maaseudulla esiintyy tyytymättömyyttä erikoisliikkeiden palveluita kohtaan jonkin verran enemmän kuin ydinmaaseudulla. Erikoisliikkeet mainittiin useimmiten myös kysyttäessä puuttuvia palveluja. Ammatillinen koulutus herättää selvästi eniten tyytymättömyyttä harvaan asutun maaseudun kunnissa. Niiden lisäksi myös saaristokuntien vastaajista yli puolet on tyytymättömiä ammatillisen koulutuksen palveluihin. Ko. palvelut nähdään myönteisimmässä valossa kaupunkien läheisellä maaseudulla.

Kuva 19. Vastaajien tyytyväisyys oman paikkakuntansa palveluihin – esitetyistä palveluista ne, joihin ollaan tyytymättöimpiä.

Eri alojen palvelujen riittävyys jakoi vastaajat kahtia, mutta kokonaisuutena lievä enemmistö piti palvelujen määrää riittävänä. Kaikista vastanneista 52 prosenttia koki palvelut riittäviksi paikkakunnallaan, kun loput 48 prosenttia olisi halunnut palveluja enemmän. Vuonna 2013 tilanne oli täsmälleen sama ja sitä ennen v. 2010 päinvastainen, kun pieni enemmistö piti palvelujen määrää riittämättömänä.

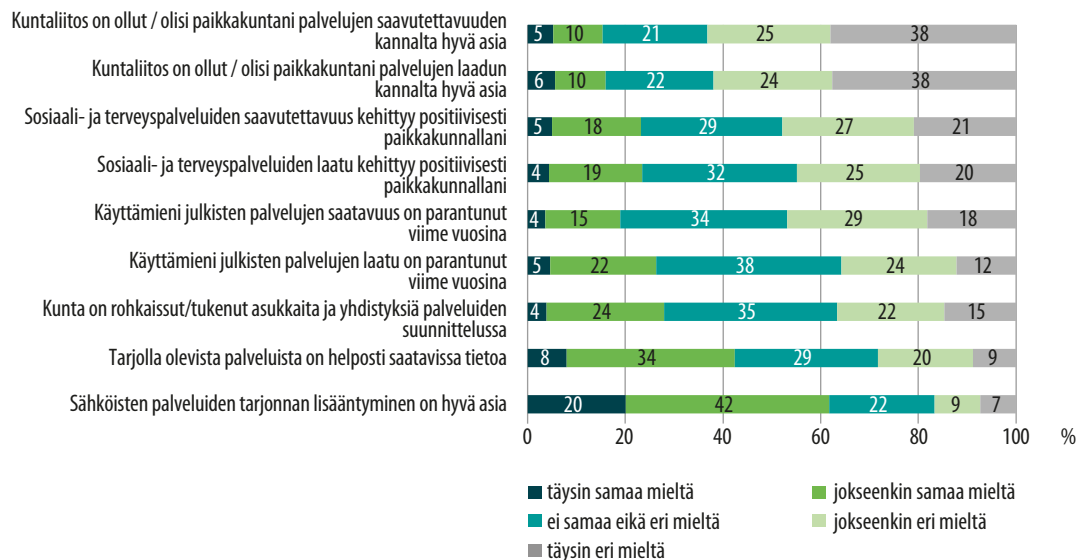
Ikäryhmittäin tarkasteltuna vähiten palveluiden riittävyyteen tyytyväisiä olivat 75-vuotiaat ja sitä vanhemmat. Edellisessä kansalaiskyselyssä vastaavan tyytymättömyimpien ikäryhmän muodostivat alle 25-vuotiaat, kun he tässä kyselyssä edustivat täysin toista kantaa muodostaen yhdessä 25–34-vuotiaiden kanssa oman paikkakuntansa palvelujen riittävyyteen tyytyväisimpien ryhmän. Miehet olivat palveluihin selvästi tyytyväisempiä kuin naiset (tyytyväisiä miehiä 57 %, naisia 47%). Kolmijaolla tarkasteltuna eniten eri mieltä ollaan harvaan asutun maaseudun palvelujen riittävyydestä (vastaajista 53 % pitää palveluja riittämättöminä), kun taas kaupunkien läheisellä maaseudulla palvelujen riittävyyteen ollaan kaikkein tyytyväisimpiä (palvelut kokee riittäviksi 56 % vastaajista).

Puuttuvista palveluista kerrottiin yhteensä 622 vastauksessa. Erilaisten erikoisliikkeiden puute nousi vastauksissa selvästi esille, mainituiksi tulivat mm. vaate- ja kenkäkaupat, rautakaupat, urheiluliikkeet. Monessa vastauksessa kaivattiin myös lähikauppaa tai lisäkilpailua olemassa oleville päivittäistavarakaupan palveluille. Puutelistalla olivat myös

esimerkiksi erilaiset julkiset ja yksityiset terveys- ja lääkäripalvelut, uimahallit, kahvilat, autohuoltamot, vero- ja TE-toimistot sekä poliisi.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin valottamaan suhtautumistaan muutamiin julkisia palveluita koskeviin väittämiin, lähinnä niiden saavutettavuuden ja laadun osalta. Yleisesti ottaen ihmisten odotukset ovat niiden suhteen varsin negatiiviset. Aineiston perusteella näyttää selvästi siltä, että ainakaan palveluiden näkökulmasta vastaajajoukossa ei liiemmin löydy ymmärrystä kuntaliitoksia kohtaan. Sekä palveluiden saavutettavuuden että laadun kannalta kuntaliitokset näkee hyvänä ratkaisuna vain noin 15 prosenttia vastaajista, kun asiaa eri mieltä olevien joukko nousee runsaaseen 60 prosenttiin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden myönteisestä kehittymisestä tulevaisuudessa ei olla ihan yhtä kriittisiä, mutta melkein puolella vastaajista oli myös niiden suhteen kielteisiä ajatuksia; saavutettavuuden paranemista epäiltiin hieman enemmän kuin laadun paranemista. Myös vastaajien itsensä käyttämien julkisten palveluiden kehitys niin saatavuuden kuin laadun näkökulmasta nähtiin enemmän kielteisenä kuin myönteisenä. Tässä kysymyssarjassa ainoastaan tiedon saanti tarjolla olevista palveluista sekä sähköisten palveluiden lisääntyminen koetaan enemmän myönteisinä kuin kielteisinä asioina.

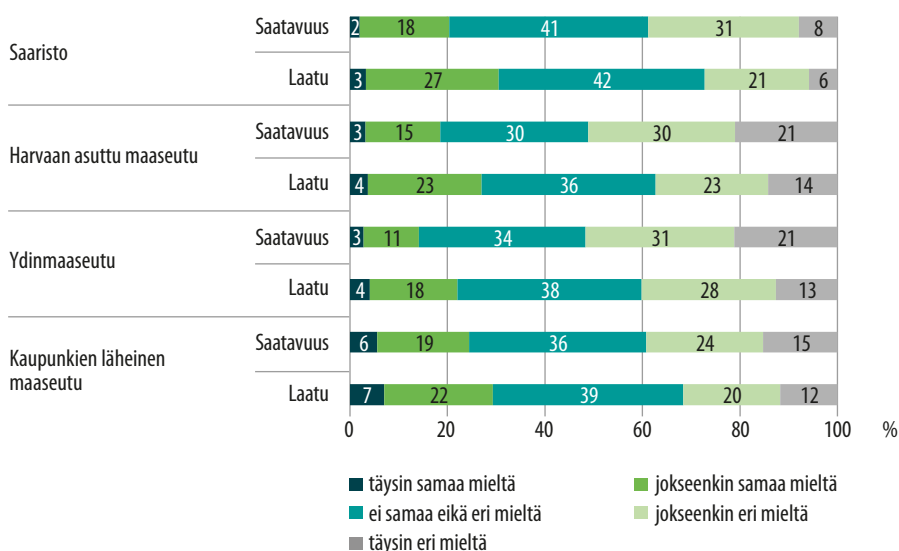
Kuva 20. Vastaajien suhtautuminen julkisiin palveluihin liittyviin väittämiin (n=1686–1759).

Kun vastaajien itsensä käyttämien julkisten palveluiden laadun ja saatavuuden viime vuosien kehitystä tarkastellaan eri maaseutualueilla, nähdään kohtalaisen selviä eroja. Laatu-saatavuus-tarkastelussa kaikilla alueilla saatavuuden kehittyminen nähdään kielteisemmässä valossa kuin laadun paraneminen. Saaristossa ja kaupunkien läheisellä maaseu-

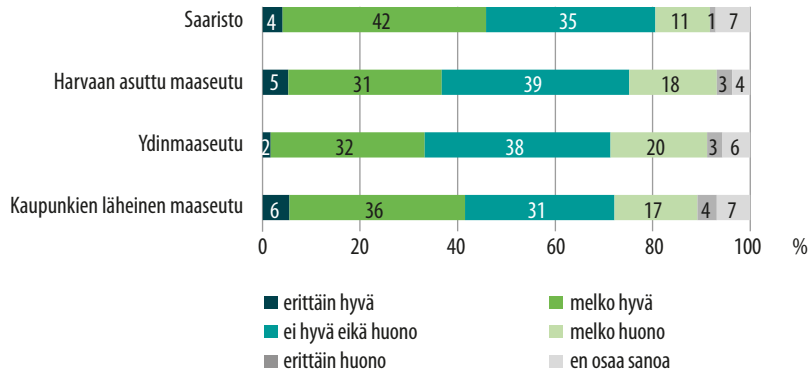
dulla kehitykseen suhtaudutaan myönteisemmin kuin muilla alueilla, mutta myös niissä näkemykset painottuvat kielteisen puolelle. Ydinmaaseudun julkisten palvelujen viime vuosien kehityksestä vastaajat antavat kaikkein heikoimmat arviot, vaikkei harvaan asutun maaseudunkaan tilanne näytä erityisen valoisalta.

Kuva 21. Vastaajien suhtautuminen julkisten palvelujen laadun ja saatavuuden paranemiseen viime vuosina eri maaseutualueilla.

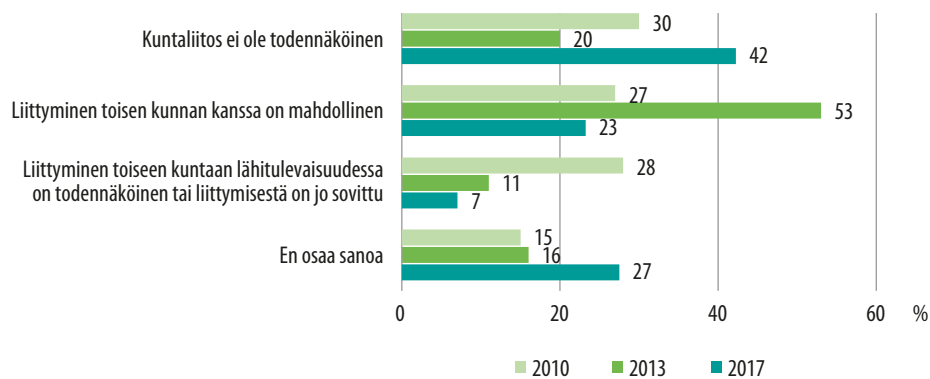

4.4 Kuntatalous

Kansalaiskyselyn vastaajista 38 prosenttia piti kuntansa taloudellista tilannetta hyvänä ja runsas viidennes huonona. Vastaajat olivat selvästi myönteisempiä asian suhteen kuin edellisessä kansalaiskyselyssä 2013, jolloin 17 prosenttia piti tilannetta hyvänä ja noin kolmannes huonona. Vuoden 2003 kyselyssä paikkakuntansa taloustilanteeseen tyytyväisiä oli noin kolmannes vastaajista, joten nyt kuntien taloutta pidetään tuolloistakin tilannetta parempana. Tällä kertaa neutraalin vaihtoehdon "ei hyvä eikä huono" valitsi runsas kolmannes vastaajista, kun edellisessä kyselyssä suoraa kantaa ei halunnut ottaa vajaa puolet vastanneista. Saaristokuntien asukkaat pitivät kuntiensa taloustilannetta parempana kuin kyselyn vastaajat muilta maaseutualueilla. Ero oli merkittävin ydinmaaseudun kuntien vastaajiin verrattuna. Kaupunkien läheisellä maaseudulla vastaajat olivat saariston asukkaiden lisäksi keskimääräistä positiivisempia kuntansa talouden suhteen. Harvaan asutulla maaseudulla suhtautuminen vastasi parhaiten kaikkien vastaajien keskimääräistä arviota.

Kuva 22. Vastaajien arvio oman paikkakuntansa taloustilanteesta eri maaseutualueilla.

Vastaajien arvioon oman kuntansa taloustilanteesta liittyy arvio siitä, miten todennäköisenä pidetään kunnan yhdistymistä toiseen kuntaan. Myös vuosien 2010 ja 2013 kyselyissä vastaajilta kysyttiin, millaisena he näkevät kuntansa tulevaisuuden kuntaliitoksen näkökulmasta (seuraava kuva). Vastauksissa on huomattavia eroja eri vuosina. Vuonna 2010 kuntaliitosta ei pitänyt todennäköisenä 30 prosenttia vastaajista, vuonna 2013 tätä mieltä olevien vastaajien osuus oli vain 20 prosenttia, kun se viimeisimmässä kyselyssä oli noussut runsaaseen 40 prosenttiin. Vastaavasti kuntaliitoksen mahdollisuutta piti esillä 27 prosenttia vastaajista v. 2010, jopa 53 prosenttia vastaajista v. 2013 ja enää 23 prosenttia vastaajista v. 2017. Arvio kuntaliitoksen todennäköisyydestä puolestaan on laskenut vuosi vuodelta, ja sitä piti todennäköisenä viimeisimmässä kyselyssä vain seitsemän prosenttia vastaajista. On hyvä huomata, että epätietoisuus asian suhteen on uusimmassa kyselyssä selvästi korkeammalla tasolla kuin aikaisemmin.

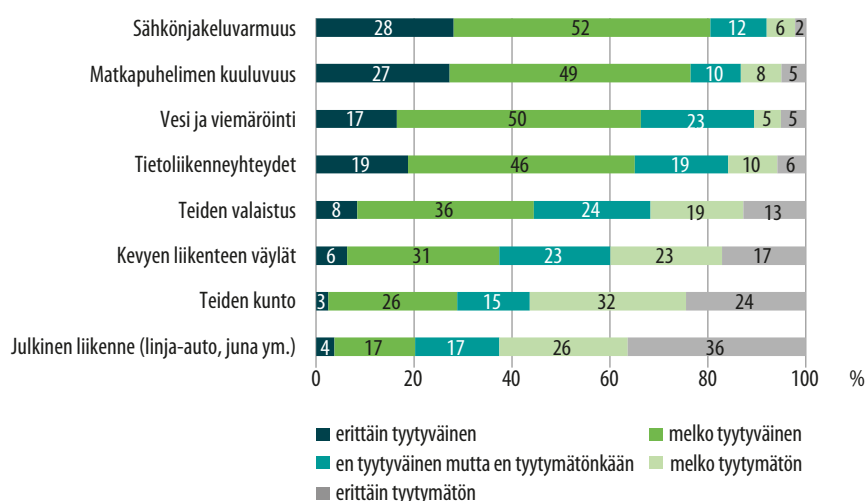
Kuva 23. Vastaajien arvio oman kuntansa tulevaisuudesta kuntaliitoksen osalta.

5 Maaseudun rakennettu ympäristö

5.1 Maaseutupaikkakuntien infrastruktuuri ja saavutettavuus

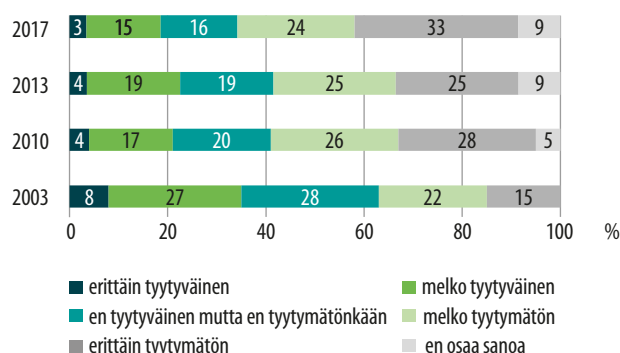
Julkiseen liikenteeseen ja teiden kuntoon ollaan maaseudulla varsin tyytymättömiä. Kansalaiskyselyn vastaajista yli 60 prosenttia on tyytymättömiä julkiseen liikenteeseen ja 56 prosenttia teiden kuntoon. Myös kevyen liikenteen väylien suhteen esiintyy enemmän tyytymättömyyttä kuin tyytyväisyyttä. Muuten maaseudun infrastruktuurin toimivuuteen ollaan kohtalaisen tyytyväisiä ja etenkin sähköjakeluvarmuus, matkapuhelimen kuuluvuus sekä vesi ja viemärointi saavat kyselyn vastaajilta suopean arvion.

Kuva 24. Vastaajien tyytyväisyys oman paikkakuntansa infrastruktuuriin ja saavutettavuuteen (n=1495–1788).

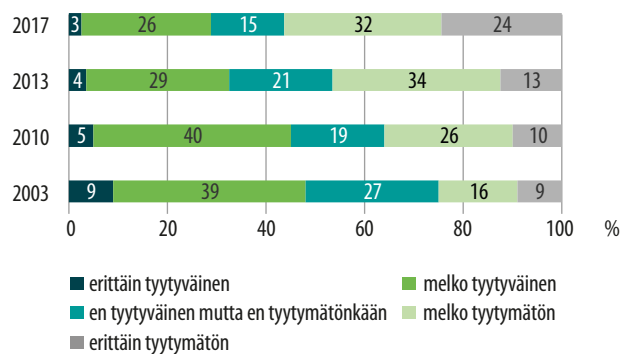
Tuoreimman kyselytuloksen mukaan vastaajista alle viidennes oli tyytyväisiä julkiseen liikenteeseen, kun vuonna 2013 heidän osuutensa vielä lähenteli neljäsosaa. Tyytyväisyys julkiseen liikenteeseen on heikentynyt selvästi vuodesta 2003 tähän päivään tultaessa. Tyytymättömien vastaajien osuus on kasvanut 20 prosenttiyksikköä vuoden 2003 tilanteesta nykyhetkeen.

Kuva 25. Vastaajien tyytyväisyys julkiseen liikenteeseen vuosina 2003, 2010, 2013 ja 2017.

Kyselytulosten vertailu aiempien vuosien tuloksiin kertoo selvää kieltään siitä, että maaseudun teiden kunto on viime vuosina rapistunut tai ainakin se on heikentynyt suhteessa muihin teihin. Melkein puolet kyselyvastaajista oli vielä v. 2003 kohtalaisen tyytyväisiä teiden kuntoon, kun vastaavalla tavalla ajattelee enää alle 30 prosenttia vastaajista. Teihin tyytymättömiä oli nyt reilusti yli puolet vastaajista, kun heidän osuutensa vuonna 2003 oli neljäsosa.

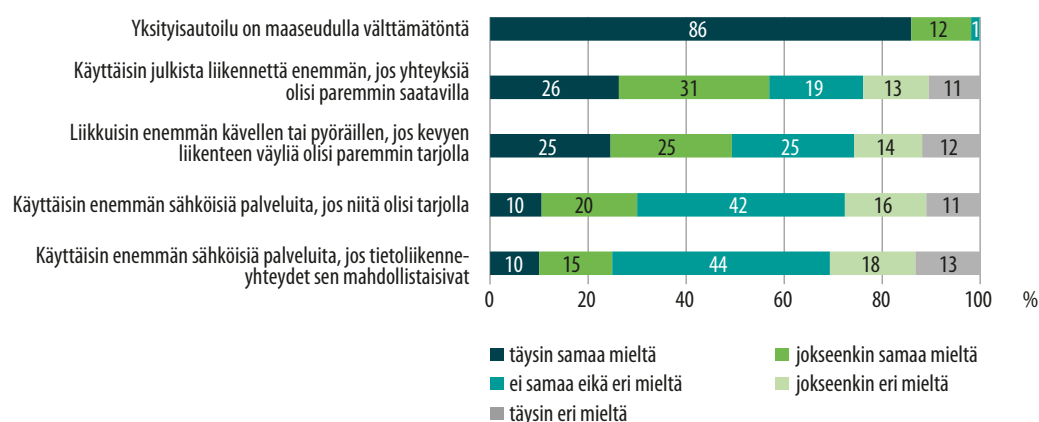
Kuva 26. Vastaajien tyytyväisyys teiden kuntoon vuosina 2003, 2010, 2013 ja 2017.

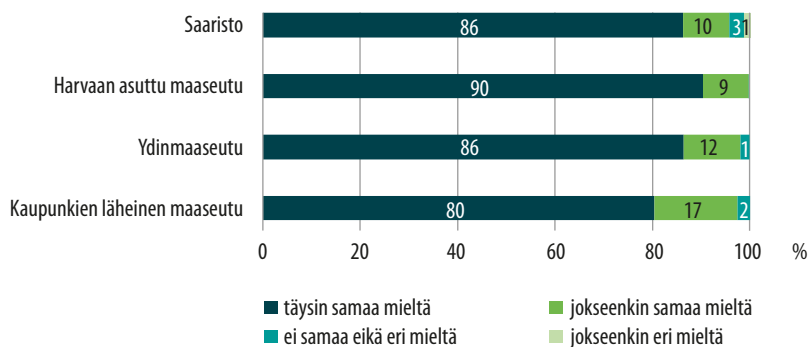
5.2 Liikkuminen maaseudulla ja näkymät verkkopalvelujen tulevasta käytöstä

Ylivoimainen enemmistö (noin 98 prosenttia) maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn vastaajista piti yksityisautoilua maaseudulla välttämättömänä. Yli puolet vastaajista käyttäisi kuitenkin julkista liikennettä enemmän, jos yhteyksiä olisi paremmin tarjolla. Neljännes vastaajista ei siinäkään tapauksessa käyttäisi julkisia sen enempää kuin nykyäänkään. Puolet vastanneista olisi valmis panostamaan enemmän kävelyyn ja pyöräilyyn, jos vain kevyen liikenteen väyliä olisi nykyistä paremmin tarjolla. Neljäsosan kohdalla väylien lisääminen ei kävelyä tai pyöräilyä kuitenkaan lisäisi. Sähköisten palvelujen käyttö puolestaan lisääntyisi runsaan neljänneksen kohdalla, mikäli yhteydet olisivat paremmat, ja 30 prosentin kohdalla, mikäli tarjonta kasvaisi. Jotakuinkin samansuuruinen osuus vastaajia on kuitenkin näistä asioista toista mieltä.

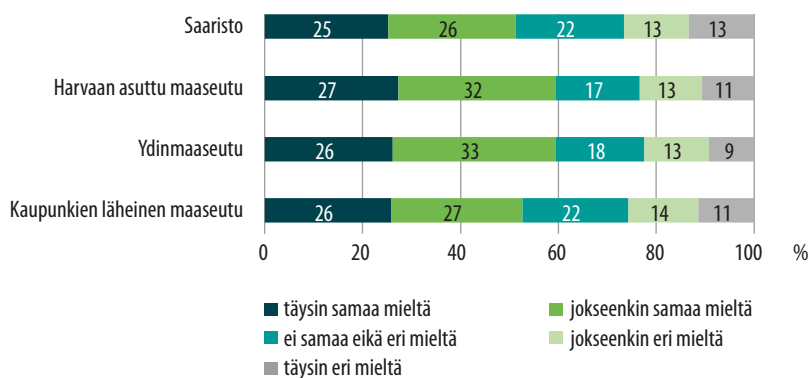
Kuva 27. Vastaajien suhtautuminen liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuuria koskeviin väittämiin (n=1471–1800).

Kun saatuja vastauksia tarkastellaan maaseututyypeittäin, nähdään että yksityisautoilun välttämättömyys korostuu etenkin harvaan asutulla maaseudulla. Siellä vastaajista 90 prosenttia on asiasta täysin samaa mieltä. Kaupunkien läheisen maaseudun asukkaat ovat eri maaseutualueiden vertailussa vähiten ehdottomia, mutta heistäkin 80 prosenttia on yksityisautoilun välttämättömyydestä täysin samaa mieltä. Saariston ja ydinmaaseudun vastaajien mielipide asiasta asettuu kahden muun maaseututyyppin vastaajien näkemyksen välimaastoon.

Kuva 28. Vastaajien suhtautuminen yksityisautoilun välttämättömyyteen eri maaseutualueilla.

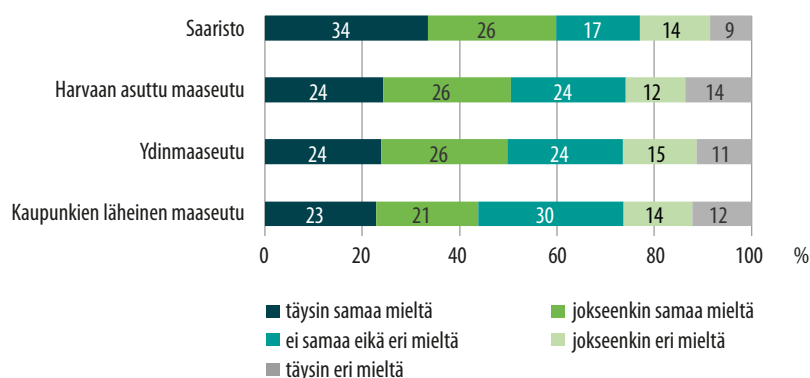
Jos julkisen liikenteen yhteyksiä olisi paremmin tarjolla, julkista liikennettä käytettäisiin enemmän etenkin niillä alueilla, joissa yhteyksien puute tällä hetkellä on suurin. Kyselyssä juuri harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun asukkaat näyttävät olevan julkisen liikenteen käytölle jonkin verran muiden maaseutualueiden edustajia suopeampia. Siellä melkein 60 prosenttia vastaajista pitää ajatusta mahdollisena. Saaristokuntien vastaajat ovat hieman muita nihkeämpiä julkisen liikenteen käytön lisäämiseen.

Kuva 29. Vastaajien suhtautuminen julkisen liikenteen käytön lisäämiseen, mikäli yhteyksiä olisi paremmin saatavilla eri maaseutualueilla.

Jos kevyen liikenteen väyliä olisi nykyistä paremmin tarjolla, varsinkin saaristokuntien vastaajat lämpenevät ajatukselle, että he liikkuisivat enemmän kävellen tai pyöräillen. Heistä 60 prosenttia suhtautuu asiasta esitettyyn väitteeseen myönteisesti. Kaupunkien läheisellä maaseudulla innostutaan kävelyn tai pyöräilyn lisäämiseen vähiten. Tähän voi vaikuttaa se, että kaupunkien läheisellä maaseudulla kevyen liikenteen väyliä on jo kohta-

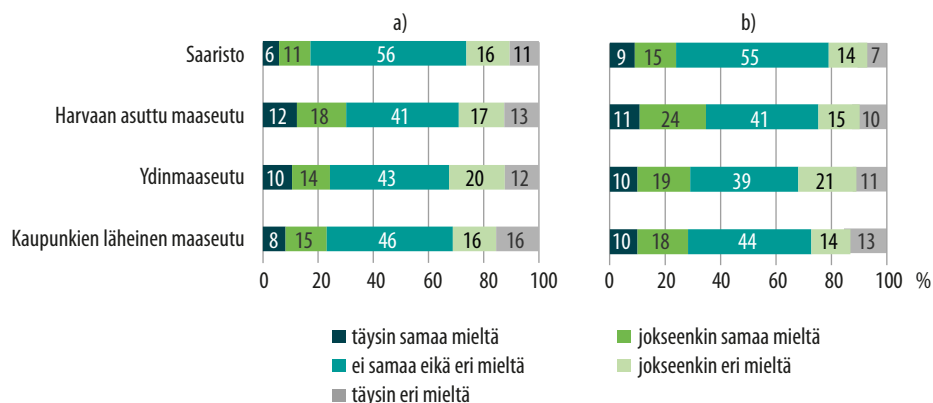
laisen hyvin tarjolla, eikä niiden tarjonnan kasvattamisella koeta olevan niin suurta vaikutusta oman liikkumistavan muuttamiseen.

Kuva 30. Vastaajien suhtautuminen kävelyn tai pyöräilyn lisäämiseen, mikäli kevyen liikenteen väyliä olisi paremmin tarjolla eri maaseutualueilla.

Potentiaali sähköisten palvelujen käytön lisäämiselle tietoliikenneyhteyksien parantumisen myötä näyttäisi tämän kyselyn vastausten perusteella jäävän suhteellisen vähäiseksi varsinkin saaristossa, mutta myös muilla maaseutualueilla asiaan suhtaudutaan maltilla. Tästä voinee päätellä, että yhteydet ovat useimpien kohdalla jo tällä hetkellä käytön kannalta riittävät. Sähköisten palveluiden sisällön lisäämisellä olisi palvelujen käyttöön hiukan suurempi vaikutus, vaikkei sekään näyttäisi tuovan radikaalia muutosta ihmisten toimintaan. Harvaan asutulla maaseudulla niin yhteyksien parantuminen kuin tarjonnan lisääntyminenkin vaikuttaisivat sähköisten palvelujen käytön lisäämiseen kaikkein eniten.

Kuva 31. Vastaajien suhtautuminen sähköisten palvelujen käytön lisäämiseen, mikäli a) tietoliikenneyhteydet sen mahdollistaisivat ja b) mikäli niitä olisi enemmän tarjolla eri maaseutualueilla.

6 Maaseudun mahdollisuudet, vetovoimatekijät ja vahvuudet

6.1 Maaseudun mahdollisuudet ja vetovoimatekijät

Enemmistö maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn vastaajista (54 %) uskoo paikkakuntansa mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen; viidesosa epäilee asiaa enemmän tai vähemmän (kuva 32). Kaupunkien läheisellä maaseudulla luotetaan kaikkein vahvimmin oman paikkakunnan menestymiseen, eikä myöskään saaristossa ole asian suhteen liiemmin epäilyjä. Sen sijaan etenkin harvaan asutulla maaseudulla asuu iso joukko ihmisiä (alueen vastaajista 28 %), joiden mielestä oman paikkakunnan mahdollisuudet ja tulevaisuus ovat vaakalaudalla. Ydinmaaseudun vastaajat ovat hieman skeptisempiä asiasta kuin kaikki vastaajat keskimäärin.

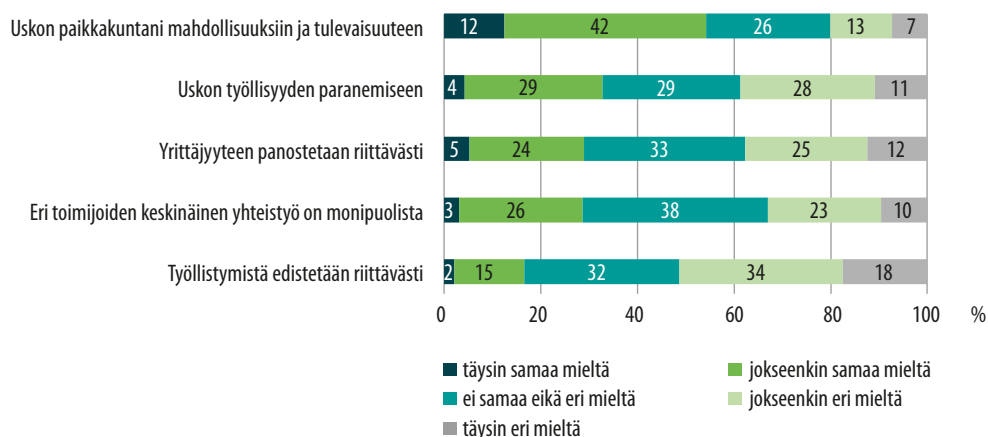
Työllisyyden paranemiseen löytyy uskoa vain kolmasosalla kaikista vastaajista, kun asiaa epäilevien joukon muodostaa vastaajista noin 40 prosenttia. Saaristokunnissa tulevaisuuden näkymät työllisyyskehityksestä ovat kaikkein heikoimmat; siellä vain 17 prosenttia vastaajista on asian suhteen luottavainen ja jopa 47 prosenttia näkee asiassa esteitä. Myös harvaan asutun maaseudun vastaajista 47 prosenttia epäilee oman paikkakuntansa työllisyyden suotuisaa kehittymistä. Siellä kuitenkin samanaikaisesti kolmasosa vastaajista luottaa työllisyyden paranemiseen. Parhaat työllisyysnäkymät ovat kaupunkien läheisellä maaseudulla, jossa ainoana maaseutualueena asiaan myönteisesti suhtautuvien osuus on kielteisesti suhtautuvien osuutta suurempi (42 % vs. 29 %).

Kyselyvastaajien enemmistön mielestä työllistymistä ei edistetä riittävästi. Kaikista vastaajista 52 prosenttia on tätä mieltä. Keskimääräistä heikoimmaksi tilanteen näkevät saaristokuntien asukkaat, mutta harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla asiaan suhtautaan melkein yhtä kriittisesti. Myös kaupunkien läheisellä maaseudulla merkittävä osa vastaajista kokee, että työllistymisen edistämiseksi ei ole tehty riittävästi.

Yrittäjyyteen panostamisen koetaan olevan lähempänä riittävää tasoa kuin työllistymiseen panostamisen ylipäänsä, mutta myös siinä nähdään runsaasti puutteita. Yrittäjyyteen panostamisen koetaan olevan heikoimmalla tolalla saaristossa, sitten harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla. Parhaiten riittävänä se nähdään kaupunkien läheisellä maaseudulla, mutta sielläkin vastaajat jakautuvat kolmeen yhtä suureen leiriin suhtautumisessaan asiaan; kolmasosan mielestä panostus on riittävää, kolmasosan mielestä se ei ole riittävää ja kolmasosa häilyy vastauksessaan näiden mielipiteiden välimaastossa.

Eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä pitää monipuolisena jonkin verran pienempi osa vastaajia kuin on heitä, jotka eivät ole asiasta samaa mieltä. Toimijoiden välistä vuorovaikutusta moititaan eniten harvaan asutulla maaseudulla. Ydinmaaseudulla vastakkaiset näkemykset asiasta ovat keskenään yhtä suuret.

Kuva 32. Vastaajien suhtautuminen erilaisiin maaseudun mahdollisuuksia koskeviin väittämiin (n=1378–1676).

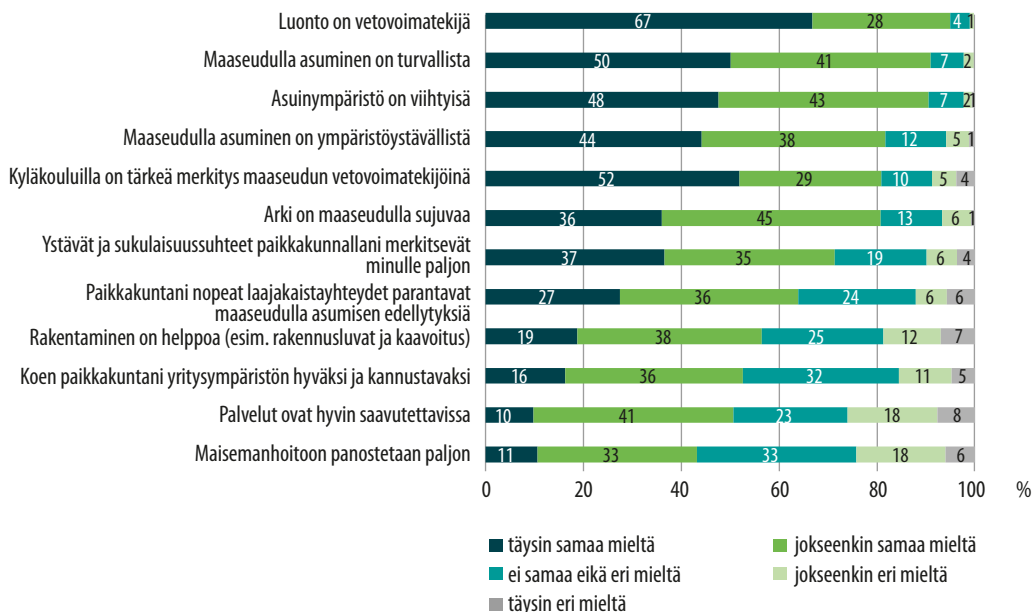

Kyselyssä maaseudun asukkaita pyydettiin omin sanoin kertomaan, mitkä ovat heidän oman paikkakuntansa keskeisimmät vahvuudet ja mahdollisuudet. Vastauksia saatiin 1080 kpl, joista useammassa kuin kolmasosassa vahvuudeksi/mahdollisuudeksi nostettiin luonto. Runsaassa viidesosassa vastauksista oman paikkakunnan vahvuutena pidettiin sijaintia eli käytännössä jonkin kasvukeskuksen tai muun keskuksen läheisyyttä tai otollista sijaintia liikenneyhteyksiin nähden. Vajaassa viidesosassa vastauksista nähtiin puolestaan matkailun tarjoamat mahdollisuudet oman paikkakunnan kannalta oleellisina. Edellisiä selvästi vähemmän vastauksissa mainittiin mm. metsät (7 %), palvelut (6 %), maaseudun rauha (5 %), liikenneyhteydet (5 %), meri (3 %), koulut ja koulutusmahdollisuudet (3 %), maisemat (2 %).

Kyselyvastaajien suhtautuminen valmiiksi annettuihin maaseudun mahdollisia veto-voimatekijöitä koskeviin väittämiin näkyy seuraavassa kuvassa. Kaksi kolmesta vastaajasta oli täysin samaa mieltä siitä, että luonto on heidän paikkakuntansa vetovoimatekijä, ja kun mukaan lasketaan jokseenkin samaa mieltä olevat, luonnon vetovoimaisuuteen luotti jopa 95 prosenttia vastaajista. Vastaajien vankka enemmistö oli myös vakuuttunut omalla paikkakunnallaan asumisen turvallisuudesta ja asuinympäristön viihtyisyydestä. Edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä nousivat juuri samat asiat maaseudun vetovoimatekijöiden kärkikolmikkoon; tosin eri järjestyksessä. Kansalaiskyselyssä 2014 asuinympäristön viihtyisyys oli vetovoimatekijöiden ykkönen, luonto kakkonen ja maaseudulla asumisen turvallisuus kolmas.

Kysymyspatterin heikoimmat arviot annettiin oman paikkakunnan maisemanhoidolle. Tilanne oli täysin sama myös edellisessä kansalaiskyselyssä, johon verrattuna maisemanhoitoon panostaminen on kuitenkin jonkin verran vastausten perusteella kohentunut.

Kuva 33. Vastaajien suhtautuminen maaseudun mahdollisiin vetovoimatekijöihin oman paikkakuntansa näkökulmasta (n=1495–1776).

Sanallisten vastausten kautta haluttiin selvittää, mitkä vastaajien omien paikkakuntien vetovoimatekijät houkuttelevat heidän mielestään uusia asukkaita. Kysymykseen saatiin 1120 vastausta ja aiemmille vastauksilleen uskollisina vastaajat toivat tässäkin useimmin esiin luonnon; runsaassa 40 prosentissa vastauksista vastaajien oman paikkakunnan tärkeimpänä vetovoimatekijänä pidettiin luontoa. Muilta osin vastaukset jakaantuivat

enemmän kuin esim. edellä vahvuuksia ja mahdollisuuksia kartoittaneessa kysymyksessä. Vastauksista noin 13 prosentissa tuotiin esille asuinympäristön rauhallisuus, kymmenessä prosentissa paikkakunnan sijainti. Yhdeksässä prosentissa vastauksista mainittiin vetovoimatekijäksi palvelut, samoin yhdeksässä prosentissa paikkakunnan tonttitarjonta ja myös yhdeksässä prosentissa meri ja muut vesistöt. Työmahdollisuudet nousivat esille kahdeksassa prosentissa vastauksista, koulut ja koulutusmahdollisuudet ml. kyläkoulut seitsemässä prosentissa. Muita hieman vähemmän mainittuja vetovoimatekijöitä, jotka kuitenkin tulivat esille useissa kymmenissä vastauksissa, olivat ympäristö, (6 %), turvallisuus (5 %), liikenneyhteydet (4 %), teollisuus (4 %), maisemat (2 %) ja tietoliikenneyhteydet (2 %).

Minkä vuoksi vastaajien paikkakunnat sitten eivät houkuttele uusia asukkaita? Kysymykseen vastasi omin sanoin 1122 vastaajaa. Heistä noin 40 prosenttia piti suurimpana syynä työpaikkojen puutetta, viidennes palvelujen vähäisyyttä ja samoin viidennes sijaintia, etäisyyksiä ja pitkiä välimatkoja. Koulutusmahdollisuuksien puute nousi esille seitsemässä prosentissa vastauksista ja teiden kunto kolmessa prosentissa vastauksista.

Kyselyssä vastaajien toivottiin myös esittävän näkemyksiä siitä, miten heidän paikkakuntansa tulisi toimia uusien asukkaiden hankkimiseksi. Sanallisia vastauksia tähän saatiin 916 kpl. Eniten eli vastauksista noin neljänneksessä kosketeltiin kaavoitukseen, tonttipolitiikkaan ja asuntojen saatavuuteen liittyviä kysymyksiä. Runsaassa viidenneksessä vastauksista uusien asukkaiden houkuttelemisen tulisi tapahtua paikkakunnan työllisyyttä edistämällä. Noin 15 prosentissa vastauksista ponnistukset suunnattaisiin julkisen liikenteen lisäämiseen, kulkuyhteyksien parantamiseen ja ylipäänsä liikenneyhteyksien kehittämiseen. Myös palveluiden kehittämisessä nähtiin keinoja uusien asukkaiden saamiseen; enemmän kuin joka kymmenes vastaus kosketti palvelujen parantamiseen ja kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi paikkakuntien markkinointiin ja mainontaan panostettaisiin samansuuruisessa osuudessa vastauksia. Seuraavaan luetteloon on lisäksi koottu joitakin mielenkiintoisia näkemyksiä esimerkivastausten muodossa uusien asukkaiden houkuttelemiseksi:

- Auttaa työn järjestymisessä ja asunnon löytymisessä, työ ja tekijä eivät aina kohta.
- Eläkeläiset ja etätyöläiset on kunnan elinehto. Kunnan pitäisi julistautua eläkeläisten paratiisiksi.
- Enemmän perhemyönteisiä päätöksiä koulutukseen ja harrastusmahdollisuuksiin liittyen.
- Hankkia vetovoimaisia työllistäviä yrityksiä
- Helpottaa rakennuslupien saatavuutta muuallekin kuin vain kunnan myymille tonteille. Lopettaa riitely kunnanhallituksessa.
- ilmainen päivähoito lapsille, edulliset tontit

- Imagomarkkinointia, esim. halpa asunto jättää palkasta enemmän käteen eli elämästä jää 20v enemmän omaan eikä pankin käyttöön.
- Itse paikkakunnalla ei juurikaan ole tähän mahdollisuutta vaan valtiotulon tulisi lopettaa julkisten työpaikkojen keskittäminen ja hajauttaa ne pääkaupunkiseudulta ympäri Suomea
- Jatkaa monipuolista tonttitarjontaa. Uudet asukkaat pendelöivät. Jos halutaan ikäihmisiä, niin julkiset liikenneyhteydet kuntoon
- Kaupungin elinkeinoasioissa toimivien viranhaltijoiden jalkautuminen yrityksiin esim. viennin avittamisessa ym. Tätä kautta pyrittäisiin lisäämään työpaikkoja ja uusia asukkaita.
- Kotiin palveluita, yrittäjiä "talonmies"/kylätalkkari.
- Käydä messuilla, palkata matkailu/hankekoordinaattori, rakentaa rivitaloja eri kokoisilla huoneistoilla, hakeutua tositv-ohjelman kuvauspaikaksi.
- Lisätä tietoa mahdollisuuksista, tyhjistä taloista, pihapiireistä, asunnoista esim. taiteilijoille
- Maallemuutosta haaveilevia ihmisiä pitäisi lähestyä monin tavoin ja auttaa heitä esteiden yli. Monet kaupunkilaiset ovat hyvin tietämättömiä maalla asumiseen liittyvistä asioista.
- Maaseutuasumista on tuettava ja pidettävä koulut hengissä. Kulttuuria on tuettava ja liikuntamahdollisuuksia pitäisi taata myös kylille eikä vain keskustaan.
- Profiloitua hyvillä kulkuyhteyksillä, mahdollistaa asuminen ympäri-vuotisesti loma-asumiseen tarkoitetuilla tonteilla
- Tietotyöläisten houkuttelemiseksi entistä paremmat tietoverkot voisivat toimia, mutta mainostaakin pitäisi.
- Valmistella toimiva ja houkutteleva kaavoitus. Ottaa mahdollisesti kaavoituksessa huomioon virkistysalueet (huvipuistot, maauimalat) sekä teollisuus (lähiruoka). Pitää asuntomessut, joissa keskeisenä teemana on pienet perheet ja sukupolvia ylittävä esteetön pohjaratkaisu. Paikallinen energian tuotanto pienvoimaloista. Ehkä jopa muutama todella korkea kerrostalo huikeilla maisemilla. Pitää asukkaiden veroprosentti pienenä. Tarjota mahdollisuus kaksoiskuntalaisuuteen. Yksityisten lääkäripalveluiden tarjonta. Joka päivä auki olevat ravintolat.

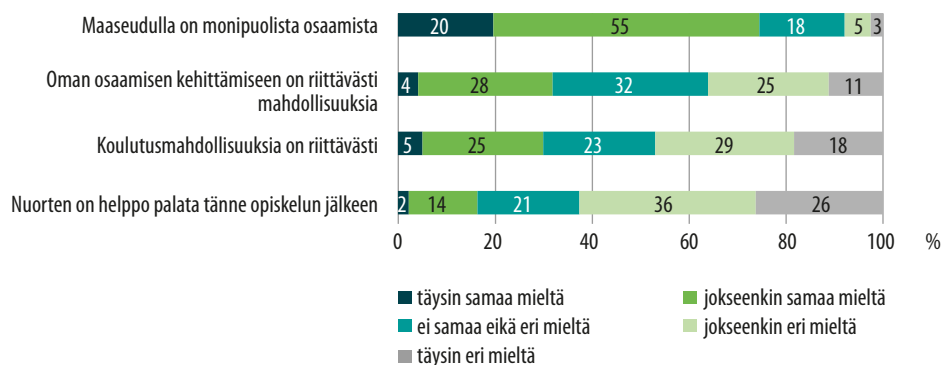
6.2 Maaseudun osaaminen

Maaseudulla on maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn vastaajien mukaan monipuolista osaamista ja ainoastaan kahdeksan prosenttia vastaajista oli asiasta eri mieltä. Kun suhtautumista tarkastellaan erilaisilla maaseutualueilla, ydinmaaseudun vastaajat ovat asiasta

muita vakuuttuneempia. Harvaan asutulla maaseudulla esiintyi monipuolisen osaamisen suhteen jonkin verran muita alueita enemmän epäilyä, mutta sielläkin selvä enemmistö (77 %) allekirjoittaa väitteen. Oman osaamisen kehittämismahdollisuudet samoin kuin koulutusmahdollisuudet muutenkin ovat maaseudulla kuitenkin hankalammin löydettävissä. Reilu kolmasosa kaikista vastaajista epäilee riittävien osaamisen kehittämismahdollisuuksien olemassa oloa ja melkein puolet näkee, ettei koulutusmahdollisuuksia ole riittävästi. Hankalinta oman osaamisen kehittäminen ja kouluttautuminen on saaristossa ja harvaan asutulla maaseudulla. Kaupunkien läheisellä maaseudulla ainoana maaseutualueena näyttää suurempi osa vastaajista näkevän mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja koulutukseen kuin on heitä, joiden mielestä näitä mahdollisuuksia ei ole riittävästi.

Reilu enemmistö vastaajista pitää nuorten paluuta lähtöpaikkakunnalleen opiskelun jälkeen hankalana. Vastaajien mielipide on sitä ehdottomampi mitä syvemmälle maaseudulle tai hankalampien yhteyksien päähän mennään; harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa vain noin kymmenesosa vastaajista näkee nuorten paluumahdollisuudet helppoina, kun kaupunkien läheisellä maaseudulla samalla tavoin ajattelee runsas neljännes vastaajista.

Kuva 34. Vastaajien suhtautuminen maaseudun osaamista koskeviin väittämiin (n=1517–1709).

Vastaajilta kysyttiin avoimen kysymyksen muodossa, millaista koulutusta tulisi vastaajan omalla paikkakunnalla olla paremmin saatavilla. Vastaukset eivät erityisemmin poikenneet edelliseen maaseutukyselyyn saaduista vastauksista. Kuten viimeksikin, myös nyt kaivattiin eniten ammattikoulutusta ja lukiota. Useissa vastauksissa myös todettiin oman paikkakunnan olevan niin pieni, ettei ole realistista vaatia parannuksia oman paikkakunnan koulutustarjontaan vaan esim. mieluummin tukea nuorten liikkumista niille paikkakunnille, joissa koulutusmahdollisuuksia on tarjolla. Ammattikoulutukseen liittyen esille nostettiin hyvin monia eri ammattialoja, joiden koulutustarjonnan parantaminen nähtiin tarpeellisenä. Lisäksi ammattikoulutuksen toteuttamismuotona monessa vastauksessa mainittiin oppisopimuskoulutus.

7 Yhteisöllisyys ja kansalaisten osallistuminen

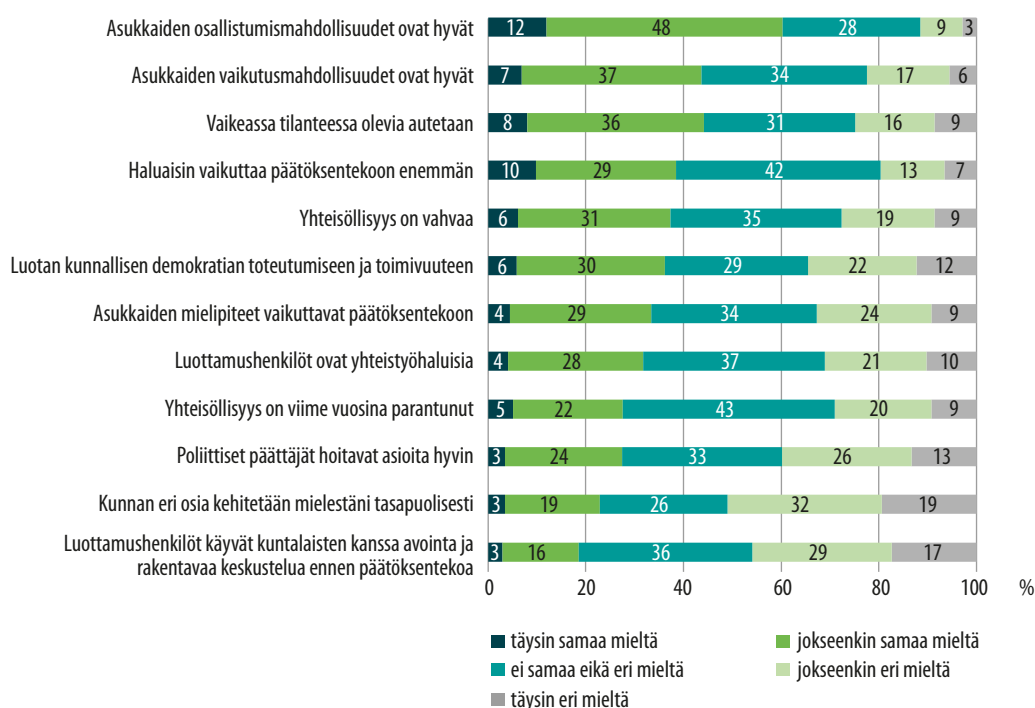
7.1 Yhteisöllisyys ja osallistuminen

Yhteisöllisyyttä ja osallistumista koskevista väittämistä kansalaiskyselyn vastaajat olivat eniten samaa mieltä siitä, että heidän edustamillaan paikkakunnilla asukkailla on hyvät osallistumismahdollisuudet. Vastaajista 60 prosenttia oli tätä mieltä, kun asiasta eri mieltä olevien osuus jäi 12 prosenttiin. Vaikka osallistumismahdollisuuksia kiiteltiin, vaikutusmahdollisuuksien ei koettu olevan aivan samalla tasolla; 44 prosenttia vastaajista piti paikkakuntiansa asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia hyvinä, mutta liki neljännes näki niissä parannettavaa. Tällä tuloksella asukkaiden hyvät vaikutusmahdollisuudet nousivat kuitenkin toiseksi vahvimaksi maaseutupaikkakuntien yhteisöllisyyttä kuvaavaksi arvioksi tässä kyselyssä. Vertailtaessa eri maaseutualueita asukkaiden osallistumismahdollisuudet koettiin parhaimmiksi saaristossa ja heikoimmiksi kaupunkien läheisellä maaseudulla. Vaikutusmahdollisuudetkin nähtiin saaristokunnissa parhaimpina; heikoimpana niitä pidettiin ydinmaaseudulla.

Vastaajista 44 prosenttia oli myös sitä mieltä, että heidän asuinpaikkakunnillaan autetaan vaikeassa tilanteessa olevia. Neljäsosa vastaajista ei kuitenkaan tällaista yhteisöllisyyden ulottuvuutta ollut oman paikkakuntansa osalta valmis allekirjoittamaan. Selvästi eniten auttamishalua näyttää olevan saaristossa, kun taas kaupunkien läheisen maaseudun vastaukset heikentävät asian osalta kaikkien vastausten keskiarvoa. Ylipäänsä tutkimusalueiden vahvasta yhteisöllisyydestä ei oikein tämän kyselyn perusteella voi tehdä kovin pitkälle vieviä johtopäätöksiä, vaikka keskimäärin vastaajat hieman kallistuvatkin vahvan yhteisöllisyyden puolestapuhujiksi; vastaajista 37 prosenttia kokee yhteisöllisyyden vahvana, kun taas 28 prosentin mielestä sellaista ei ole nähtävissä. Yhteisöllisyyden ei myöskään kerrota viime vuosina parantuneen, sillä useampi vastaaja oli ”yhteisöllisyys on viime vuosina parantunut” -väittämästä eri mieltä kuin samaa mieltä. Maaseutualueiden vertailussa selvästi eniten yhteisöllisyyttä löytyy saaristokunnista, mutta myös harvaan asutulla maaseudulla yhteisöllisyyden kokemus näkyy keskimääristä vahvempana.

Vaikka kunnallisen demokratian toteutumiseen ja toimivuuteen luottaakin suurempi osa vastaajista kuin sitä epäilee, luottamushenkilöiden ja poliittisten päättäjien toiminta muutoin ei saa mairittelevia arvioita. Luottamushenkilöiden yhteistyöhaluisuudesta ei vastausten perusteella saa selkeää kuvaa; vastaukset jakaantuvat melkein samankokoisiin myötämielisten ja väitettä vastustavien leireihin. Poliittisten päättäjien asioiden hoidossa kuitenkin selvästi suurempi joukko näkee parantamisen varaa kuin on siihen tyytyväinen. Kaikkein heikoimmat arviot annetaan luottamushenkilöiden avoimuudesta ja alttiudesta rakentaviin keskusteluihin kuntalaisten kanssa ennen päätöksentekoa. Melkein puolet vastaajista (46 %) näkee siinä parannettavaa ja vain viidesosa on nykyiseen tilanteeseen tyytyväinen. Maaseutualueiden vertailussa kuntalaisten ja luottamushenkilöiden keskinäinen yhteydenpito on keskimääräistä heikommalla tasolla kaupunkien läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla, kun taas harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa asiasta annetaan keskimääräistä parempi arvio.

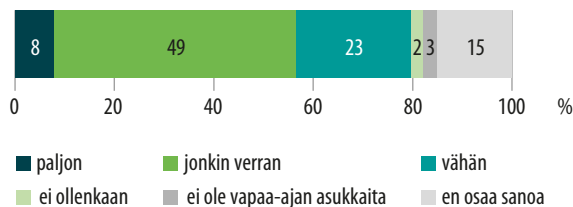
Kuva 35. Vastaajien suhtautuminen yhteisöllisyyttä ja osallistumista koskeviin väittämiin (n=1424–1611).

Monin paikoin maaseudulla vapaa-ajan asukkaiden määrä nousee suureksi etenkin kesäaikaan ja lomasesonkeina. Yhteisöllisyyden vahvistamisen näkökulmasta voidaan pitää merkityksellisenä, miten hyvin vapaa-ajan asukkaat saadaan mukaan osallistumaan ja olemaan vuorovaikutuksessa kunnan vakituisten asukkaiden kanssa. Kansalaiskyselys-

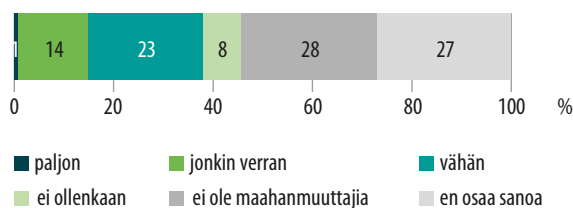
sä selvitettiin, minkä verran vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat ovat tekemisissä keskenään. Vain kahdeksan prosenttia vastaajista kokee, että tällaista vuorovaikutusta olisi paljon. Vastaajista noin puolet arvioi kuitenkin, että vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat ovat toisensa kanssa tekemisissä jonkin verran. Muutos edelliseen kyselytulokseen on selvä, sillä v. 2013 kyselyssä 45 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kyseiset ryhmät ovat tekemisissä keskenään paljon tai jonkin verran. Nyt vastaava osuus on siis 57 prosenttia. Edellisen kyselyn vastaajista 30 prosenttia koki, että kanssakäymistä on vähän tai ei lainkaan, kun nyt vastaavalla tavalla tilannetta arvioi 25 prosenttia vastaajista.

Kuva 36. Vastaajien arvio vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden keskinäisen vuorovaikutuksen määrästä (n=1822).

Tämänkertaisessa maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä katsottiin tarpeelliseksi selvittää myös sitä, minkä verran maahanmuuttajat ja muut asukkaat ovat maaseudulla tekemisissä keskenään. Vaikka maahanmuuttokysymyksiä käsitelläänkin paljon julkisuudessa, kyselytulos kertoo oikeastaan aika selkeällä tavalla siitä, että monia maaseutukuntia asia ei koske ollenkaan. Jopa 28 prosenttia vastaajista nimittäin kertoo, ettei heidän paikkakunnallaan ole maahanmuuttajia. Ainoastaan yksi prosentti vastaajista arvioi, että maahanmuuttajat ja muut asukkaat olisivat keskenään paljon tekemisissä. Vähäisestä kanssakäymisestä kertoo melkein neljännes vastaajista. Vastaajista kahdeksan prosenttia on sitä mieltä, että vaikka maahanmuuttajia onkin paikkakunnalla, heidän ja muiden asukkaiden keskinäistä kanssakäymistä ei ole ollenkaan.

Kuva 37. Vastaajien arvio maahanmuuttajien ja muiden asukkaiden keskinäisen vuorovaikutuksen määrästä (n=1807).

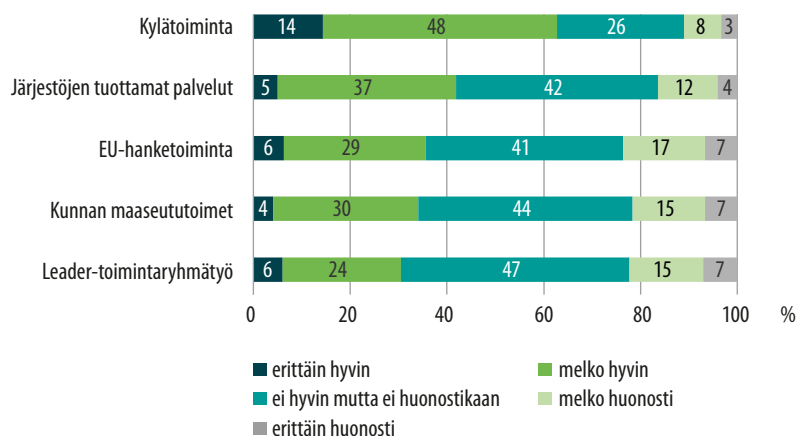

Samalla tavoin kuin edellisessä maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä myös nyt vastaajia pyydettiin luonnehtimaan paikkakuntansa yleistä arvomaailmaa kolmen valmiiksi annetun vaihto-ehdon perusteella. Tätä kautta vastaajat pääsivät arvostelemaan paikkakuntansa kaikkea toimintaa, niin kuntalaisia kuin päättäjiäkin. Kysymystä analysoitaessa on otettava huomioon, että enemmän kuin joka neljäs (28 %) valitsi ”en osaa sanoa”-vastauksen. Kun kaikkia vastauksia tarkastellaan yhdessä, vastaajista 42 prosenttia valitsi vaihtoehdon yhteistoiminta ja toisten tukeminen. Jos taas ”en osaa sanoa”-vastaukset jätetään huomioimatta, yhteistoiminnasta kertoi 58 prosenttia vastaajista. Verrattuna edelliseen kyselyyn eri maaseutualueilla koetut arvomaailmat olivat muuttuneet. Kun edellisen kyselyn yhteenvetoraportissa pystyttiin esittämään selviä arvomaailmaeroja maaseututyypeittäin, asia ei nyt ollut niin selkeä. Edellisen kyselyn perusteella yhteistoiminnan ja toisten tukemisen koettiin luonnehtivan nimenomaan saaristokuntien arvomaailmaa, ja sellainen arvomaailma näyttää saaristossa vallitsevan edelleenkin. Yhteistoiminta ja toisten tukeminen nousi kuitenkin myös muilla maaseutualueilla selvästi eniten mainituksi yleisen arvomaailman luonnehdinnaksi.

7.2 Maaseudun kehittäminen

Maaseudun kehittämiseen tähtäävistä toimista selvästi parhaiten onnistuneeksi arvioitiin kylätoiminta. Vastaajista 62 prosenttia katsoi sen erittäin tai melko hyvin onnistuneeksi ja vain kymmenesosa piti sitä jollain tavalla epäonnistuneena. Erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla kylätoiminnan onnistuminen korostui; siellä kaksi kolmesta mielihiteensä kertoneesta vastaajasta piti toimintaa hyvin onnistuneena. Järjestöjen tuottamat palvelut, joka sai vastaajilta toiseksi parhaan arvion, jäi selvästi kylätoiminnan onnistumisen varjoon. Kantansa ilmaisseista vastaajista alle puolet koki järjestöjen tuottamien palvelujen onnistuneen. Parhaiten järjestöjen palvelut ovat vastaajien mukaan onnistuneet saaristossa, heikoiten harvaan asutulla maaseudulla. EU-hanketoiminnan, kuntien maaseututoimien ja Leader-toimintaryhmätyön koetaan onnistuneen edellä mainittuja toimia heikommin, mutta niidenkin kohdalla myönteisesti toimintaa arvioineiden vastaajien osuus on kielteisiä suurempi. EU-hanketoiminnan ja Leader-toimintaryhmätyön koetaan onnistuneen parhaiten harvaan asutulla maaseudulla.

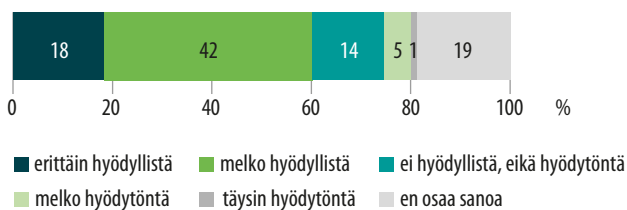
Kuva 38. Vastaajien arvio maaseudun kehittämiseen tähtäävien toimien onnistumisesta (n=915–1585).

7.3 Yhdistystoiminta

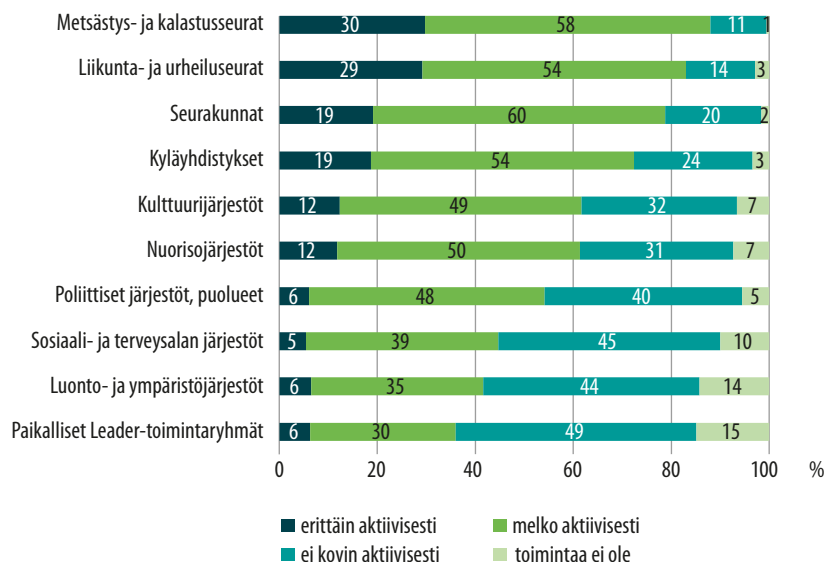
Maaseutukatsauksen kansalaiskyselyyn vastanneista 60 prosenttia piti paikkakuntansa yhdistystoimintaa hyödyllisenä ja vain kuusi prosenttia määrittä sen hyödyttömäksi. Maaseututyypeittäin asiaan suhtautumisessa ei ollut liiemmin eroja, mutta jos pienetkin erot noteerataan, saaristokunnissa yhdistystoimintaa pidetään hieman hyödyllisempänä muihin alueisiin verrattuna.

Kuva 39. Vastaajien arvio oman paikkakunnan yhdistystoiminnan hyödyllisyydestä (n=1787).

Aktiivisimmiksi järjestöiksi nähtiin metsästys- ja kalastusseurat sekä liikunta- ja urheiluseurat. Myös edellisessä vuoden 2013 kyselyssä liikunta- ja metsästysseuroja pidettiin aktiivisimpina. Seurakunnat, joita ei ollut edellisen kyselyn vaihtoehdoissa mukana, nousivat aktiivisuudessaan kolmannelle sijalle ohi edellisen kyselyn kolmansina olleiden kyläyhdistysten. Vähiten toimintaa koettiin olevan paikallisilla Leader-toimintaryhmillä sekä luonto- ja ympäristöjärjestöillä; näiden samojen tahojen aktiivisuus arvioitiin myös edellisessä kyselyssä vähäisimmäksi.

Kuva 40. Vastaajien arvio seurojen, järjestöjen ja yhteisöjen aktiivisuudesta omalla paikkakunnalla (n=702–1626).

Tämänkertaisen kyselyn vastaajista 36 prosenttia ilmoitti olevansa mukana yhdistystoiminnassa, kun edellisessä vuoden 2013 kyselyssä vastaava osuus oli noin 40 prosenttia. Edellisen kyselyn yhteenvetoraportissa todetaan, että yhdistystoiminnassa mukana olleiden osuus ei ollut juurikaan muuttunut sitä edellisestä vuoden 2010 kyselystä, eikä ylipäänsä aiempiinkaan kyselyihin verrattuna. Nyt yhdistysaktiivisuuden suhteen kuitenkin voidaan sanoa tapahtuneen hienoista heikkenemistä. Vähiten aktiivisia ollaan kaupunkien läheisellä maaseudulla aktiivisuuden ollessa muilla maaseutualueilla keskenään jokseenkin samalla tasolla.

8 Yhteenveto

Kansalaiskyselyn 2017 tulokset seuraavat monessa kohdin edellisten kansalaiskyselyiden tuloksia. Päällimmäinen vaikutelma tuloksista kuitenkin on, että vastaajien suhtautuminen on muuttunut jonkin verran myönteisemmäksi maaseudun tilannetta, näkymiä ja maaseudulla asumista kohtaan. Tästä osoituksena aiempaa suurempi osa vastaajista (90 %) uskoi asuvansa nykyisellä paikkakunnallaan (maaseudulla) viiden vuoden päästä.

Kyselytulosten perusteella parhaimmat edellytykset elinkeinojen suotuisaan kehittymiseen maaseudulla ovat matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa sekä hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyydessä. Matkailun ja sen oheispalvelujen myönteisiin näkymiin luotetaan varsinkin saaristossa ja harvaan asutulla maaseudulla, jossa ollaan optimisteja myös paikallisen energiantuotannon sekä hoiva- ja hyvinvointialan suhteen. Hoiva- ja hyvinvointialan palveluyrittäjyyden myönteistä kehittymistä nähdään eniten kuitenkin kaupunkien läheisellä maaseudulla, jossa näkymät ovat hyvät myös matkailussa ja siihen liittyvissä palveluissa sekä ympäristön- ja kiinteistönhoidon palveluyrittäjyydessä. Ydinmaaseudulla liputetaan paikallisen energiantuotannon puolesta ja luotetaan myös hoiva-alan ja matkailualan tulevaisuuteen.

Maaseudulla on uskoa tulevaisuuteen, mutta työllisyyden paranemiseen suhtaudutaan aika skeptisesti. Ihmisten työllistymistä ja yrittäjyyttä ei myöskään maaseudun asukkaiden mielestä edistetä riittävästi. Saaristokunnissa tulevaisuuden näkymät työllisyyskehityksestä ovat kaikkein heikoimmat, eikä tilanne harvaan asutulla maaseudulla ole järin paljon tätä parempi. Parhaat työllisyysnäkymät ovat kaupunkien läheisellä maaseudulla.

Kansalaiskyselyn vastaajat luottavat oman paikkakuntansa vahvuuksissa luontoon, joka koetaan myös suurimmaksi vetovoimatekijäksi, otolliseen sijaintiin ja matkailun mahdollisuuksiin. Maalla asuminen koetaan myös turvalliseksi ja asuinympäristö viihtyisäksi. Suurimpina esteinä uusien asukkaiden saamiselle pidetään etenkin työpaikkojen puutetta, mutta myös palvelujen vähäisyyttä, pitkiä etäisyyksiä ja välimatkoja. Sen sijaan varsin laaja yksimielisyys vastaajilla on siitä, että maaseudulla on monipuolista osaamista. Ydinmaaseudulla asiasta ollaan muita vakuuttuneempia; harvaan asutulla maaseudulla jonkin verran muita alueita epäilevämpiä.

Maaseutuasukkaiden odotukset väestömäärän kehitymisestä ovat muuttuneet jonkin verran pessimistisemmiksi edellisen maaseutukatsauksen kansalaiskyselyn tuloksiin verrattuna. Eri tyyppisillä maaseutualueilla näkemykset väestönkehityksestä kuitenkin vaihtelevat merkittävästi. Kaupunkien läheisellä maaseudulla enemmistö vastaajista uskoo paikkakuntansa väestön kasvavan; tosin arvio on aiempaa varovaisempi. Harvaan asutulla maaseudulla puolestaan uskotaan laajalla rintamalla, että oman paikkakunnan väkimäärä pienenee. Ydinmaaseudulla ja saaristossa asukkaiden odotukset asettuvat näiden kahden ääripään väliin. Uudet asukkaat kuitenkin toivotetaan tervetulleiksi maaseudulle, kuten aiemmatkin kyselyt ovat osoittaneet. Avoimuudessa uusien asukkaiden suhteen on kuitenkin poikkeus, joka koskee maahanmuuttajia. Nimittäin alle puolet kansalaiskyselyn vastaajista kokee maahanmuuttajien olevan tervetulleita vastaajien kotipaikkakunnille. Maahanmuuttokriittisyyttä on eniten saaristossa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla; harvaan asutun maaseudun asukkaat ottaisivat maahanmuuttajia vastaan mieluiten.

Vaikka maaseudun palveluissa yleisesti tiedetään tapahtuneen heikkenemistä, kansalaiskyselyn vastaajista reilu enemmistö on oman paikkakuntansa palveluihin silti edelleen tyytyväisiä ja pieni enemmistö koki ne myös riittäviksi. Palveluihin tyytyväisimmät vastaajat asuvat saaristokunnissa ja tyytymättömmät harvaan asutulla maaseudulla. Parhaiten palveluiden vertailussa pärjäsivät kirjasto, peruskoulutus, vesi- ja jätehuolto sekä liikuntapalvelut. Tyytymättömmimpiä oltiin turvallisuuspalveluihin (poliisi ja pelastus) ja erikoisliikkeisiin, jotka olivat eniten negatiivisia arvioita saaneet palvelut myös edellisessä kansalaiskyselyssä. Erikoisliikkeet nousivat useimmin esiin myös, kun vastaajia pyydettiin ilmoittamaan palvelun puuttumisesta.

Maalla asumisessa yksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttava osakokonaisuus koskee ihmisten liikkumista. Julkinen liikenne ja teiden kunto eivät saa kansalaiskyselyn vastaajilta erityisen paljon kiitoksia, ja myös kevyen liikenteen väylien osalta tyytymättömyys nousee päätään. Teiden kuntoon tyytymättömien vastaajien osuus on kasvanut selvästi aiemmista kyselykerroista. Muilta osin maaseudun infrastruktuurin toimivuuteen ollaan kohtalaisen tyytyväisiä. Heikon julkisen liikenteen tarjonnan vuoksi on hyvin ymmärrettävää, että lähes kaikki kansalaiskyselyn vastaajat pitivät yksityisautoilua maaseudulla välttämättömänä. Jos yhteyksiä olisi paremmin tarjolla, julkista liikennettä myös käytettäisiin enemmän.

Kansalaiskyselyn vastaajien kotipaikkakunnilla yhteisöllisyys toteutuu etenkin siinä, että asukkailla on hyvät mahdollisuudet osallistua paikkakunnan eri toimintoihin. Vaikutusmahdollisuuksien ei kuitenkaan koeta olevan aivan samalla tasolla osallistumismahdollisuuksien kanssa. Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet koettiin parhaimmiksi saariston kunnissa, joissa yhteisöllisyys näkyy vahvana myös siten, että kyselytulosten perusteella siellä autetaan vaikeassa tilanteessa olevia selvästi herkemmin kuin muilla maaseutualueilla. Verrattaessa maaseutualueita toisiinsa yhteisöllisyyttä on löydettävissä selvästi eniten saaristokunnista, mutta myös harvaan asutulla maaseudulla yhteisöllisyys-

den kokemus näkyy keskimääräistä vahvempana. Yhteisöllisyyttä voidaan vahvistaa toivottamalla myös vapaa-ajan asukkaat tervetulleiksi erilaisiin yhteisiin toimintoihin ja tapahtumiin. Kansalaiskyselyn tulosten perusteella sitä näyttääkin tapahtuneen aiempaa enemmän, sillä vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden vuorovaikutus on maaseudulla selvästi lisääntynyt.

Maaseudun kehittämiseen tähtäävistä toimista selvästi parhaiten näyttää onnistuneen kylätoiminta ja erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Järjestöjen tuottamat palvelut, jotka koetaan maaseudulla toiseksi parhaiten onnistuneiksi kehittämistoiminnoiksi, nousevat arvoonsa erityisesti saaristossa. EU-hanketoiminnan, kuntien maaseututoimien ja Leader-toimintaryhmätyön koetaan onnistuneen edellä mainittuja toimia heikommin, mutta niidenkin kokonaissaldo jää kyselytuloksissa positiiviseksi. EU-rahoitteinen toiminta koetaan onnistuneeksi etenkin harvaan asutulla maaseudulla.

9 Sammandrag

Medborgarenkäten 2017 uppvisar på många punkter liknande resultat som i tidigare medborgarenkäter. Det allmänna intrycket av resultaten är dock att besvararnas inställning har blivit något positivare när det gäller läget på och utsikterna för landsbygden och när det gäller landsbygdsboende. Som bevis på detta trodde en större del av besvararna (90%) än tidigare att de kommer att bo på sin nuvarande ort (på landsbygden) om fem år.

Enkätresultaten visar att turismen och tjänster i anslutning till denna samt tjänsteföretagande inom vård- och omsorgsbranschen har de bästa förutsättningarna för en gynnsam utveckling av verksamheten på landsbygden. I synnerhet i skärgården och glesbygden litar man på goda utsikter för turismen och relaterade tjänster och här är man också optimistiska i förhållande till den lokala energiproduktionen och vård- och omsorgsbranschen. Det är dock främst stadsnära landsbygd som uppvisar en positiv trend inom vård- och omsorgsbranschen, och här är utsikterna goda även för turismen och relaterade tjänster samt för tjänsteföretagande inom miljö- och fastighetsvård. På kärnlandsbygden flaggar man för lokal energiproduktion och tror också på en framtid för vård- och turistbranschen.

På landsbygden finns det framtidstro men man förhåller sig ganska skeptiskt till att sysselsättningen ska förbättras. Enligt dem som bor på landsbygden främjas sysselsättningen och företagandet inte heller tillräckligt. Skärgårdskommunerna har de allra sämsta framtidsutsikterna vad gäller sysselsättningsutvecklingen, och inte heller i glesbygden ser läget något vidare ut. De bästa sysselsättningsprognoserna har stadsnära landsbygd.

När det gäller den egna ortens styrkor förlitar sig medborgarenkätens besvarare på möjligheterna med naturen, som även upplevs som den största attraktionsfaktorn, ortens gynnsamma läge och turismen. Att bo på landet upplevs också som tryggt och boendemiljön som trivsamt. Som de största hindren för nya invånare betraktas i synnerhet bristen på arbetsplatser, men också bristen på service, långa avstånd och sträckor. Däremot råder ett tämligen brett samförstånd bland besvararna om att det finns en mångsidig kompe-

tens på landsbygden. På kärnlandsbygden är man mer övertygad om saken; i glesbygden något mer reserverad.

Landsbygdsinvånarnas förväntningar på befolkningsmängdens utveckling har blivit något mer pessimistiska jämfört med resultaten i medborgarenkäten i den senaste landsbygdsöversikten. Inom de olika typerna av landsbygdsområden går dock åsikterna kraftigt isär. På stadsnära landsbygd tror majoriteten av besvararna att ortens befolkning kommer att växa; men bedömningen är mer försiktig än tidigare. I glesbygden tror man åter på bred front att den egna ortens befolkningsmängd kommer att minska. På kärnlandsbygden och i skärgården placerar sig invånarnas förväntningar mitt emellan dessa ytterligheter. Nya invånare välkomnas dock till landsbygden, vilket även framgått i tidigare enkäter. I öppenheten gentemot nya invånare finns dock ett undantag som gäller invandrare. Under hälften av medborgarenkätens besvarare upplever nämligen att invandrarna är välkomna till besvararnas hemorter. Invandrarkritiken är störst i skärgården och på den stadsnära landsbygden; invånarna i glesbygden är de som helst tar emot invandrare.

Fastän det är allmänt känt att det skett en försämring i landsbygdens tjänsteutbud, är en dryg majoritet av medborgarenkätens besvarare likväl nöjda med den egna ortens service och en knapp majoritet upplevde också att de är tillräckliga. De som är mest nöjda med servicen bor i skärgårdskommunerna och de som är mest missnöjda bor i glesbygden. Bäst i jämförelsen av service klarade sig bibliotek, grundläggande utbildning, vatten- och avfallstjänster samt idrotts- och motionstjänster. Mest missnöjd var man med säkerhetstjänster (polis och räddningstjänster) och fackhandel som var de tjänster som också fick mest negativa omdömen i föregående medborgarenkät. Fackhandeln var också den service som besvararna oftast lyfte fram då de ombads uppge tjänster som saknas.

Den omständighet som väcker mest missnöje hos de boende på landsbygden gäller människors rörlighet. Kollektivtrafiken och vägskicket får inte särskilt mycket tack av enkätbesvararna och det råder även otillfredsställelse när det gäller leder för gång-, cykel- och mopedtrafik. Andelen besvarare som är missnöjda med vägarnas skick har ökat märkbart jämfört med tidigare enkätomgångar. Till övriga delar är man relativt nöjd med hur landsbygdens infrastruktur fungerar. På grund av det svaga utbudet av kollektivtrafik är det mycket förståeligt att nästan alla enkätbesvarare ansåg att privatbilism på landsbygden är nödvändig. Ifall det fanns ett större utbud av förbindelser skulle också kollektivtrafiken användas mer.

På enkätbesvararnas hemorter uppnås gemenskap i synnerhet genom goda möjligheter för invånarna att delta i ortens olika aktiviteter. Möjligheterna att påverka upplevs dock inte vara på riktigt samma nivå som möjligheterna att delta. Invånarnas möjligheter att delta och påverka upplevdes vara bäst i skärgårdskommunerna, där gemenskapen också enligt enkätresultaten tydligt tar sig uttryck i att man är klart mer benägen att hjälpa

personer som har det svårt än inom andra landsbygdsområden. Då man jämför landsbygdsområdena med varandra kan gemenskapen tydligast skönjas i skärgårds-kommunerna, men även i glesbygden är upplevelsen av gemenskap starkare än normalt. Gemenskapen kan stärkas genom att även välkomna fritidsboende till olika gemensamma aktiviteter och evenemang. På basis av medborgarenkätens resultat ser detta också ut att ha genomförts mer än tidigare, eftersom det skett en tydlig ökning av interaktionen mellan fast bosatta och fritidsboende på landsbygden.

Av insatserna som syftar till en utveckling av landsbygden förefaller byaverksamhet, i synnerhet på stadsnära landsbygd, ha lyckats klart bäst. Organisationers tjänster, som man på landsbygden anser att ha lyckats näst bäst bland utvecklingsåtgärderna, har blivit viktigare särskilt i skärgården. EU-projektverksamheten, kommunernas landsbygdsväsen-den och Leader-aktionsgruppsarbetet uppfattas ha lyckats sämre än den ovan nämnda verksamheten men även för dessa blir det sammantagna enkätresultatet positivt. EU-finansierad verksamhet uppfattas som lyckad i synnerhet i glesbygden.

10 Summary

The results of the citizen survey 2017 are similar to the results of the previous citizen survey in many topic areas. The first impression of the results is, however, that respondents' attitude to the rural situation, the prospects and living in rural areas has become somewhat more favourable. This is indicated by a larger proportion of respondents (90%) who believe they will still be living in their current localities (in the countryside) in five years' time.

On the basis of the results from the survey, the services that are in the best position to develop favourably in rural areas are tourism and related services and enterprise in the care and wellbeing services. Especially people living in island areas and sparsely populated rural areas have faith in the favourable prospects of tourism and related additional services and are also optimistic about local energy production and the care and wellbeing industry. However, most of the favourable development of entrepreneurship in the care and wellbeing services is seen in rural areas close to urban areas, where the prospects in tourism and related services and in entrepreneurship in environmental management and property maintenance services are also good. Rural heartland areas support local energy production and are confident about the future of the tourism industry.

People living in rural areas have faith in the future, but are rather sceptical about any improvement in the employment situation. They also think that employment and entrepreneurship are not sufficiently promoted. Employment prospects are the weakest in municipalities in island areas and the situation in sparsely populated rural areas is not much better, either. The best employment prospects are found in rural areas close to urban areas.

According to the citizen survey, the strengths in which people have faith in their localities are nature, a good location and the opportunities provided by tourism. Nature is considered the biggest attraction. They also find living in rural areas safe and their living environment pleasant. The biggest obstacles for attracting new residents are considered to be especially the lack of jobs, but also the scarcity of services and the long distances. On the other hand, there is a fairly broad consensus among the residents that diverse expertise is available in

rural areas. People in rural heartland areas are more convinced about this than the others, whereas people in sparsely populated areas doubt it slightly more than those living in the other areas.

The expectations people living in rural areas have of population growth have become somewhat more pessimistic in comparison with the results of the citizen survey in the previous Rural Survey. However, the views on population growth vary greatly in different types of rural areas. In rural areas close to urban areas, the majority of the respondents believe that the population in their locality will grow, but the estimate is slightly more cautious than before. People in sparsely populated areas in turn believe that the population in their locality will decline. The expectations of people living in rural heartland areas and island areas fall between these two extremes. However, new residents are welcomed to rural areas, something that the previous questionnaires have also indicated. Nevertheless, there is an exception regarding immigrants in the openness to new residents: fewer than one half of the respondents of the citizen survey feel that immigrants are welcome to the respondents' localities of residence. The critical attitude towards immigration is most common in island areas and in rural areas close to urban areas, whereas residents of sparsely populated rural areas would be the happiest to receive immigrants.

Although it is generally known that services in rural areas have deteriorated, more than one half of the respondents in the citizen survey are still satisfied with the services provided in their locality and a small majority also find them sufficient. The respondents who are the most satisfied with services live in island municipalities and those who are the most dissatisfied live in sparsely populated areas. In the comparison of services, libraries, basic education, water supply and the sewage system, waste management and sports services are considered the best. People are most dissatisfied with safety and security services (police and rescue services) and specialist shops, which also received the largest number of negative assessments in the previous citizen survey. Specialist shops also stood out most frequently when the respondents were asked to indicate if the service was not available.

The topic causing most dissatisfaction regarding living in rural areas is how people can get around. The respondents are not particularly happy with public transport and the condition of roads and there is also some dissatisfaction regarding the lanes for pedestrian and bicycle traffic. The proportion of the respondents dissatisfied with the condition of roads has grown clearly since the previous surveys. In other respects, people are reasonably happy with the functioning of the rural infrastructure. Because of the poor availability of public transport, it is quite understandable that almost all respondents of the citizen survey consider private car use necessary. If more connections were available, public transport would also be used more.

The community spirit in the respondents' localities is realised especially through good opportunities for residents to participate in different activities. However, the possibilities to influence are not considered to be at quite the same level as the opportunities to participate. People find their possibilities to participate and influence best in the municipalities in the islands where the strong community spirit is also apparent in the results indicating that people living there are clearly more inclined to help others in a difficult situation than people in other rural areas. In the comparison of all rural areas, by far the strongest community spirit is found in island municipalities, but the sense of community spirit is also stronger than average in sparsely populated rural areas. Community spirit can be strengthened by welcoming also the free-time residents to different shared activities and events. On the basis of the results from the citizen survey, this seems to have happened to a larger extent than before as the interaction between permanent and holiday residents has clearly increased in rural areas.

The most successful measures aimed at the development of rural areas seems to be village activities, especially in rural areas close to urban areas. Services provided by organisations, considered the second most successful development measure in rural areas, are invaluable particularly in island areas. Activities organised through EU projects, rural measures in local authorities and the work of the Leader action groups are found less successful than the above-mentioned measures, but their overall outcome too remains positive in the results of the survey. Activities funded by the EU are considered to be successful especially in sparsely populated areas.

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2017

1/2017	Päätöksen paikka. Kansallinen paikkatietostrategia 2017–2018 ISBN 978-952-453-943-2 (Verkkojulkaisu)
2/2017	Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa ISBN 978-952-453-944-9 (Verkkojulkaisu)
2b/2017	Action plan for reducing ammonia emissions in Finland ISBN 978-952-453-945-6 (Verkkojulkaisu)
3/2017	Saaristo- ja vesistömatkailuselvitys ISBN 978-952-453-947-0 (Verkkojulkaisu)
4/2017	Harvaan asuttu maaseutu – mahdollisuuksia täynnä. Harvaan asutun maaseudun strategia 2017–2020 ISBN 978-952-453-948-7 (Verkkojulkaisu)
5/2017	Nuoret aikuiset mökkeilijöinä 2030 -selvitys ISBN 978-952-453-949-4 (Verkkojulkaisu)
6/2017	Saaristo-ohjelma 2017–2019. Saaret, meri, järvet, joet ja rantavyöhyke aluekehitystekijöinä ISBN 978-952-453-951-7 (Painettu) ISBN 978-952-453-952-4 (Verkkojulkaisu)
6a/2017	Skärgårdsprogrammet 2017–2019. Öar, hav, sjöar, älvar och strandzonen som faktorer i den regionala utvecklingen ISBN 978-952-453-953-1 (Tryckt) ISBN 978-952-453-954-8 (PDF)
7/2017	Maaseutukatsaus 2017 ISBN 978-952-453-957-9 (Painettu) ISBN 978-952-453-958-6 (Verkkojulkaisu)